

OPINIA RZECZNIKA GENERALNEGO

NIILA JÄÄSKINENA

przedstawiona w dniu 8 września 2011 r.¹

I — Wprowadzenie

1. W swym odwołaniu spółka France Télécom SA (zwana dalej „France Télécom”) żąda uchYLENIA wyroku Sądu Pierwszej Instancji Wspólnot Europejskich z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawach połączonych T-427/04 i T-17/05 Francja i France Télécom przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-4315 (zwanego dalej „zaskarżonym wyrokiem”) ², w którym Sąd oddalił wniesioną przez Republikę Francuską (sprawa T-427/04) i przez France Télécom (sprawa T-17/05) skargę o stwierdzenie nieważności decyzji Komisji 2005/709/WE z dnia 2 sierpnia 2004 r. dotyczącej pomocy państwa udzielonej przez Francję na rzecz France Télécom [notyfikowanej jako dokument nr C(2004) 3061] (zwanej dalej „sporną decyzją”) ³.

2. Niniejsza sprawa jest związana ze zmianą statusu France Télécom w ramach liberalizacji sektora telekomunikacyjnego i odnosi się

do kwestii identyfikacji korzyści w kontekście środków podatkowych, a także ochrony prawnej przyznanej beneficjentom środka podatkowego, który okazuje się stanowić pomoc państwa przyznaną bezprawnie.

3. Do roku 1990 działalność wykonywana przez France Télécom podlegała jednej z dyrekcji francuskiego *ministère des Postes et Télécommunications* (PTT) [ministerstwa poczt i telekomunikacji]. France Télécom została utworzona jako osoba prawna prawa publicznego *sui generis* z dniem 1 stycznia 1991 r. przez ustawę nr 90-568 z dnia 2 lipca 1990 r. o organizacji powszechnych usług pocztowych i telekomunikacyjnych ⁴. Na mocy ustawy nr 96-660 z dnia 26 lipca 1996 r. o przedsiębiorstwie państwowym France Télécom ⁵ z dniem 31 grudnia 1998 r. France Télécom została przekształcona w przedsiębiorstwo państwowe, w którym skarbu państwa posiadał bezpośrednio lub pośrednio – w okresie wystąpienia okoliczności faktycznych leżących u podstaw niniejszego sporu – ponad połowę kapitału zakładowego. Działalność France Télécom regulowała w związku z tym ustawa nr 90-568, a ponadto spółka ta podlegała przepisom prawnym obowiązującym spółki akcyjne w zakresie, w jakim nie były sprzeczne z wyżej wymienioną ustawą.

1 — Język oryginału: francuski.

2 — Biorąc pod uwagę, że zaskarżony wyrok został wydany w dniu 30 listopada 2009 r., odniesienia do traktatu są zgodne z numeracją stosowaną przed wejściem w życie Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej.

3 — Dz.U. L 269, s. 30.

4 — JORF z dnia 8 lipca 1990 r., s. 8069.

5 — JORF z dnia 27 lipca 1996 r., s. 11398.

II — Ramy prawne

4. Rozporządzenie (WE) nr 659/1999⁶ zostało przyjęte w celu skodyfikowania trwałej praktyki opracowanej i utrwalonej przez Komisję Europejską w ramach stosowania art. 88 WE, aby wzmocnić przejrzystość i pewność prawa. Rozporządzenie weszło w życie w dniu 16 kwietnia 1999 r.

5. Motyw 14 rozporządzenia nr 659/1999 stanowi, że „[d]o celów pewności prawnej właściwe jest przyjęcie dziesięcioletniego okresu [terminu] przedawnienia w odniesieniu do pomocy przyznanej bezprawnie, po którego upływie nie będzie możliwe nakazanie windykacji [odzyskania]”.

6. Zgodnie z art. 15 rozporządzenia nr 659/1999:

„1. Kompetencje Komisji w zakresie windykacji [odzyskania] pomocy podlegają dziesięcioletniemu okresowi [terminowi] przedawnienia.

2. Okres [termin] przedawnienia rozpoczyna bieg w dniu, w którym bezprawnie przyznano pomoc beneficjentowi albo w charakterze pomocy indywidualnej, albo w ramach programu pomocowego. Jakikolwiek działanie, podejmowane przez Komisję lub przez państwo członkowskie, działające na wniosek Komisji w odniesieniu do pomocy przyznanej bezprawnie, powoduje przerwanie okresu [terminu] przedawnienia. Każde przerwanie

powoduje, że okres [termin] przedawnienia zaczyna biec od początku. Okres [termin] przedawnienia zostaje zawieszony, dopóki decyzja Komisji jest przedmiotem postępowania toczącego się przed Trybunałem Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich.

3. Jakąkolwiek pomoc, w odniesieniu do której upłynął okres [termin] przedawnienia, uznaje się za pomoc istniejącą”.

III — Okoliczności faktyczne leżące u podstaw sporu

A — Przepisy krajowe określające system podatkowy mający zastosowanie wobec France Télécom

1. Podleganie France Télécom podatnikowi od działalności gospodarczej Ogólny system podatku od działalności gospodarczej⁷

7. Jak streszczono w pkt 16–24 zaskarżonego wyroku, podatek od działalności gospodarczej

6 — Rozporządzenie Rady z dnia 22 marca 1999 r. ustanawiające szczegółowe zasady stosowania art. 93 traktatu WE (Dz.U. L 83, s. 1).

7 — Podatek od działalności gospodarczej został ustanowiony ustawą nr 75-678 z dnia 29 lipca 1975 r. uchylającą podatek przemysłowy i ustanawiającą podatek od działalności gospodarczej (JORF z dnia 31 lipca 1975 r., s. 7763).

jest podatkiem lokalnym, a zasady jego ustalania są określone w ustawie i skodyfikowane w code général des impôts [francuskiej ordynacji podatkowej]. Podatek od działalności gospodarczej jest należny każdego roku od osób fizycznych lub prawnych, które zwyczajowo prowadzą działalność zawodową na własny rachunek w dniu 1 stycznia. Ustalenie zobowiązania podatkowego z tytułu podatku od działalności gospodarczej odbywa się na podstawie zdolności podatkowej podatników, ocenianej według kryteriów ekonomicznych w zależności od rozmiarów działalności prowadzonej przez nich na obszarze jednostki samorządu lokalnego, do której wpływa podatek.

8. Wynika stąd, iż podatek od działalności gospodarczej jest podatkiem, którego podstawą nie są zyski osiągnięte z działalności przedsiębiorstwa, lecz – w okresie wystąpienia okoliczności leżących u podstaw niniejszego sporu – część wartości czynników produkcji, którymi są kapitał i praca, wykorzystywanych przez podatnika w każdej gminie, w której ustalany jest podatek.

9. W odniesieniu do podatków ustalonych za lata 1994–2002 w przypadku osób prawnych podlegających podatkowi dochodowemu od osób prawnych podstawa opodatkowania podatkiem od działalności gospodarczej obejmowała, po pierwsze, wartość czynszową środków trwałych, jakimi podatnik dysponował na potrzeby swojej działalności gospodarczej w okresie referencyjnym, a po drugie, część wynagrodzeń wypłaconych w okresie referencyjnym. Wspomniany wyżej okres referencyjny odpowiada przedostatniemu rokowi poprzedzającemu rok nałożenia podatku, w przypadku gdy rok obrachunkowy nakładał się na rok kalendarzowy lub, w przeciwnym przypadku, rokowi obrachunkowemu zamkniętemu w przedostatnim roku poprzedzającym rok nałożenia podatku.

10. Podatek od działalności gospodarczej jest ustalany w każdej gminie, w której podatnik posiada pomieszczenia lub grunty, od wartości czynszowej składników majątku, które znajdują się na jej terenie lub są z nią związane, oraz od wynagrodzeń wypłaconych pracownikom.

2. Przepisy mające zastosowanie wobec France Télécom

a) W przedmiocie zasady podlegania podatkom na zasadach powszechnie obowiązujących

11. Ustawa nr 90-568, na mocy której została utworzona France Télécom, określa szczególne przepisy w zakresie opodatkowania. Z zastrzeżeniem pewnych wyjątków France Télécom podlega co do zasady podatkom i opłatom, którym podlegałyby przedsiębiorstwa prywatne wykonujące taką samą działalność.

b) W przedmiocie opłaty ryczałtowej

12. Do dnia 1 stycznia 1994 r. France Télécom miała podlegać tylko podatkom i opłatom ponoszonym w rzeczywistości przez państwo. W konsekwencji France Télécom nie miała obowiązku zapłaty w szczególności podatku

dochodowego od osób prawnych ani podatków lokalnych, w tym podatku od działalności gospodarczej. W zamian w latach 1991–1993 France Télécom miała uiszczać opłatę, której wysokość corocznie określała ustawa budżetowa, w granicach kwoty, której podstawa przed aktualizacją była równa saldu w budżecie dodatkowym telekomunikacji za rok 1989.

c) W przedmiocie szczególnego systemu opodatkowania od roku 1994

13. Zobowiązanie z tytułu podatku, którego wymiar regulowały – w zakresie obliczania podstawy opodatkowania – przepisy ogólne określone w code général des impôts, było ustalane przy zastosowaniu średniej ważonej stawki krajowej wynikającej ze stawek uchwalonych w poprzednim roku przez wszystkie jednostki samorządu lokalnego. Wobec France Télécom stosowano poza tym stawkę wynoszącą 1,9% zamiast 8% z tytułu kosztów zarządzania.

14. W tym zakresie na wstępie zauważam, że podatek od działalności gospodarczej jest zatem pobierany przez organy podatkowe państwa, a nie przez dane jednostki samorządu lokalnego. Kwoty pobierane przez państwo z tytułu ww. kosztów zarządzania były przeznaczone na pokrycie kosztów ponoszonych przez służby podatkowe w wyniku działań w zakresie podziału zadań oraz pobierania podatku od działalności gospodarczej na rzecz jednostek samorządu lokalnego.

15. Wpływy z podatku powinny być przekazywane państwu lub – w części przekraczającej wpłatę wniesioną za rok 1994, aktualizowaną każdego roku w zależności od zmian wskaźnika cen towarów i usług konsumpcyjnych – do Fonds national de péréquation de la taxe professionnelle [krajowego funduszu wyrównawczego podatku od działalności gospodarczej].

16. Szczególny system opodatkowania podatkiem od działalności gospodarczej, który był przewidziany bez ograniczenia okresu jego stosowania, został zniesiony ustawą budżetową z 2003 r.⁸

B — Postępowanie administracyjne poprzedzające wydanie spornej decyzji

17. W dniu 13 marca 2001 r. Association des collectivités territoriales pour le retour de la taxe professionnelle de France Télécom et de La Poste dans le droit commun [stowarzyszenie jednostek samorządu lokalnego na rzecz opodatkowania France Télécom i La Poste podatkiem od działalności gospodarczej na zasadach powszechnie obowiązujących] wniosło do Komisji skargę, podnosząc, iż szczególny system opodatkowania stanowił pomoc państwa niezgodną ze wspólnym rynkiem. Składające skargę stowarzyszenie wskazało w szczególności na stratę dochodów, jaką w niektórych gminach spowodowało stosowanie średniej ważonej stawki krajowej.

⁸ — Zobacz art. 29 ustawy budżetowej nr 2002-1575 z dnia 30 grudnia 2002 r. na rok 2003 (JORF z dnia 31 grudnia 2002 r.).

18. W następstwie tej skargi w dniu 28 czerwca 2001 r. Komisja postanowiła wszcząć wstępne postępowanie wyjaśniające w sprawie szczególnego systemu opodatkowania i skierowała do Republiki Francuskiej żądanie udzielenia informacji na ten temat.

19. W dniu 30 stycznia 2003 r. Komisja wydała decyzję o wszczęciu formalnego postępowania wyjaśniającego przewidzianego w art. 88 ust. 2 WE w sprawie między innymi zwolnienia z podatku od działalności gospodarczej, z jakiego France Télécom korzystała w latach 1991–1993, oraz w sprawie szczególnego systemu opodatkowania. W decyzji o wszczęciu postępowania Komisja oszacowała korzyści odniesione przez France Télécom na około 1 mld FRF rocznie od roku 1994 (pkt 73, 74). Decyzja o wszczęciu postępowania została opublikowana w dniu 12 marca 2003 r.⁹

20. W ramach wymiany korespondencji pomiędzy władzami francuskimi a Komisją Republika Francuska, podkreślając przybliżony charakter jej oszacowania, przedstawiła w faksie z dnia 5 lipca 2004 r. nową symulację skutków finansowych zastosowania systemu opodatkowania France Télécom podatkiem od działalności gospodarczej w latach 1991–2002. To nowe oszacowanie dokonane na podstawie wpłaty z tytułu podatku od działalności gospodarczej, jaki był rzeczywiście nałożony na France Télécom za rok 2003,

wskazywało, iż w tym okresie nadmierne opodatkowanie France Télécom wyniosło ponad 1,7 mld EUR, bez uwzględnienia aktualizacji.

C — Sporna decyzja

21. W dniach 19 i 20 lipca 2004 r., podczas swojego 1667. posiedzenia, kolegium członków Komisji zatwierdziło projekt decyzji stwierdzającej, że France Télécom korzystała z pomocy państwa dzięki szczególnemu systemowi opodatkowania w latach 1994–2002, oraz upoważniło członka Komisji odpowiedzialnego za sprawy konkurencji do przyjęcia, w porozumieniu z przewodniczącym, ostatecznej wersji decyzji w języku francuskim, stanowiącej autentyczną wersję językową.

22. W dniu 2 sierpnia 2004 r. Komisja wydała sporną decyzję, którą doręczono Republice Francuskiej w dniu 3 sierpnia 2004 r.

23. W spornej decyzji Komisja uznała przede wszystkim, że opłata ryczałtowa za lata 1991–1993 mogła być uważana za opłatę zastępującą podatek od działalności gospodarczej, normalnie należny za te lata. W związku z tym zwolnienie z podatku od działalności gospodarczej w tym okresie nie stanowiło pomocy państwa (motywy 22–33, 53 spornej decyzji).

9 — Dz.U. C 57, s. 5.

24. Komisja uznała jednak, że szczególnie system opodatkowania obowiązujący w latach 1994–2002 wprowadził pomoc państwa w postaci różnicy między wysokością podatku, jaki France Télécom powinna była uiścić na zasadach powszechnie obowiązujących, a wysokością wpłat z tytułu podatku od działalności gospodarczej, których w rzeczywistości musiała dokonać (zwanej dalej „różnicą w podatku”). Ta nowa pomoc, bezprawnie udzielona, jest poza tym niezgodna ze wspólnym rynkiem. W związku z powyższym powinna zostać odzyskana (motywy 34–53 spornej decyzji).

25. W celu zaklasyfikowania szczególnego systemu opodatkowania jako pomocy państwa Komisja posłużyła się następującą argumentacją.

26. Po pierwsze, Komisja wymieniła powody, dla których była zdania, iż należało odrzucić argument władz francuskich, że korzyść stwierdzona w okresie 1994–2002 została wyrównana z nadwyżką przez wysokość opłaty ryczałtowej, której France Télécom podlegała w latach 1991–1993 (motywy 35–41 spornej decyzji).

27. Po drugie, Komisja uznała, że różnica w podatku stanowiła korzyść dla France Télécom przyznana przy użyciu środków, które powinny były zasilić budżet państwa,

w związku z czym stanowiła pomoc państwa (motyw 42 spornej decyzji).

28. Po trzecie, w motywach 43 i 44 spornej decyzji Komisja wskazała, że przy wydawaniu decyzji stwierdzającej istnienie pomocy państwa nie mogła wziąć pod uwagę argumentu Republiki Francuskiej, iż należało uwzględnić zmniejszenie podstaw opodatkowania podatkiem dochodowym od osób prawnych wynikające z zapłacenia wyższych kwot z tytułu podatku od działalności gospodarczej w celu ustalenia wartości korzyści netto, jaką osiągnęła France Télécom.

29. Po czwarte, odrzucając argumenty przedstawione przez Republikę Francuską, której zdaniem sporna pomoc nie może być odzyskana ze względu na obowiązywanie przepisów o przedawnieniu określonych w art. 15 rozporządzenia nr 659/1999, Komisja stwierdziła, że sporna pomoc stanowi nową pomoc, a nie pomoc istniejącą (motyw 45 spornej decyzji). Komisja uznała, że ponieważ pierwsza zidentyfikowana pomoc została przyznana za 1994 r., to jest mniej niż dziesięć lat przed dniem 28 czerwca 2001 r., sporna pomoc powinna zostać odzyskana w całości (motyw 51 spornej decyzji).

30. Po piąte, Komisja zaznaczyła, że władze francuskie nie podały żadnego konkretnego argumentu w celu wykazania zgodności

spornej pomocy ze wspólnym rynkiem i że nie widzi ona żadnych podstaw prawnych, w oparciu o które można by stwierdzić zgodność tejże pomocy ze wspólnym rynkiem (motyw 52 spornej decyzji).

31. W związku z powyższym w motywie 53 spornej decyzji Komisja stwierdziła, po pierwsze, że system podatku od działalności gospodarczej obowiązujący France Télécom w okresie 1991–1993 nie stanowił pomocy państwa, a po drugie, że różnica w podatku, z której France Télécom korzystała w latach 1994–2002 w następstwie szczególnego systemu opodatkowania, stanowiła niezgodną ze wspólnym rynkiem pomoc państwa przyznaną bezprawnie, która wobec tego powinna zostać odzyskana.

32. Co do kwoty podlegającej odzyskaniu Komisja stwierdziła, że pomoc stanowi sumę – poza odsetkami – zawierającą się w przedziale od 798 milionów do 1,14 miliarda EUR (motywy 54–59 spornej decyzji). Według Komisji dokładna kwota podlegająca odzyskaniu powinna zostać określona przez władze francuskie, zgodnie ze spoczywającym na nich obowiązkiem lojalnej współpracy, na etapie wykonania spornej decyzji (motywy 59, 60 spornej decyzji).

33. Artykuł 1 sentencji spornej decyzji posiada następujące brzmienie:

„Pomoc państwa udzielona bezprawnie przez [Republikę Francuską], w sprzeczności z art. 88 ust. 3 [...] WE, na rzecz France Télécom, poprzez system podatku przemysłowego [od działalności gospodarczej] stosowany wobec tego przedsiębiorstwa w okresie od dnia 1 stycznia 1994 r. do dnia 31 grudnia 2002 r. [...], jest niezgodna z zasadami wspólnego rynku”.

34. W dniu 25 października 2006 r. Komisja wniosła skargę o stwierdzenie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego w celu stwierdzenia przez Trybunał, że przez niewykonanie spornej decyzji w wyznaczonym terminie Republika Francuska uchybiła zobowiązaniom ciążącym na niej na mocy art. 2 i 3 spornej decyzji, art. 249 akapit czwarty WE oraz art. 10 WE. Wyrokiem z dnia 18 października 2007 r. w sprawie Komisja przeciwko Francji¹⁰ Trybunał orzekł, że skarga Komisji jest zasadna.

IV — Postępowanie przed Sądem i zaskarżony wyrok

35. We wniesionej do Sądu skardze o stwierdzenie nieważności decyzji Komisji

¹⁰ — C-441/06, Zb.Orz. s. I-8887.

Republika Francuska i France Télécom co do zasady podniosły, że Komisja niesłusznie stwierdziła, po pierwsze, że France Télécom skorzystała z bezprawnie przyznanej pomocy państwa, a po drugie, że ta pomoc powinna być zwrócona¹¹.

V — W przedmiocie odwołania i rozpatrzenia zarzutów

36. W zaskarżonym wyroku Sąd oddalił w całości zarzuty podniesione przez Republikę Francuską i France Télécom, a w konsekwencji potwierdził zgodność z prawem spornej decyzji.

11 — Skargi do Sądu zostały wniesione przez Republikę Francuską i France Télécom. Republika Francuska podniosła w uzasadnieniu swych żądań cztery zarzuty, które zostały oddalone przez Sąd jako bezzasadne. Te cztery zarzuty dotyczyły odpowiednio oczywistego błędu w ocenie i naruszenia prawa, jakiego dopuściła się Komisja, stwierdzając, że system stanowiący odstępstwo, obowiązujący w latach 1994–2002, doprowadził do powstania korzyści (zob. analizę Sądu w pkt 191–241 zaskarżonego wyroku), naruszenia prawa do obrony (zob. analizę Sądu w pkt 136–142 zaskarżonego wyroku), naruszenia art. 15 rozporządzenia nr 659/1999 dotyczącego terminu przedawnienia (zob. analizę Sądu w pkt 318–327 zaskarżonego wyroku), a wreszcie naruszenia zasady uzasadnionych oczekiwań (zob. analizę Sądu w pkt 259–279 zaskarżonego wyroku). Ze swej strony France Télécom podniosła przez Sądem pięć zarzutów, które także zostały oddalone i dotyczyły odpowiednio naruszenia prawa do obrony (zob. analizę Sądu w pkt 146–153 zaskarżonego wyroku), trzech oczywistych błędów w ocenie i naruszenia prawa, w zakresie w jakim Komisja ustaliła, że France Télécom odniosła korzyść (zob. analizę Sądu w pkt 191–241 zaskarżonego wyroku), naruszenia art. 15 rozporządzenia nr 659/1999 dotyczącego terminu przedawnienia (zob. analizę Sądu w pkt 318–327 zaskarżonego wyroku), naruszenia zasady uzasadnionych oczekiwań i pewności prawa (zob. analizę Sądu w pkt 259–305 zaskarżonego wyroku), a wreszcie naruszenia przepisów dotyczących wydawania decyzji przez Komisję (zob. analizę Sądu w pkt 114–130 zaskarżonego wyroku).

37. W swym odwołaniu France Télécom podnosi pięć zarzutów, przy czym drugi jest podzielony na trzy, a trzeci na dwie części. France Télécom zarzuca co do zasady Sądowi naruszenie pojęć pomocy państwa i korzyści, a także zasady uzasadnionych oczekiwań. Podnosi także brak uzasadnienia zaskarżonego wyroku w odpowiedzi na argumenty dotyczące zasady przedawnienia. Wreszcie w odniesieniu do zarzutu dotyczącego naruszenia zasady pewności prawa zaskarżony wyrok narusza prawo i brak mu uzasadnienia.

38. Na wstępie należy stwierdzić, że nie należy od ilości zarzutów podniesionych przez France Télécom w odwołaniu poruszać ona zasadniczo trzy aspekty.

39. Pierwszy aspekt, który jest przedmiotem zarzutów pierwszego i drugiego, dotyczy pojęcia pomocy państwa, a także pojęcia korzyści, która stanowi jeden z jej elementów. W drugim zarzucie France Télécom zarzuca Sądowi, że naruszył pojęcie korzyści w zakresie, w jakim nie zbadał w całości systemu stanowiącego odstępstwo. W ramach pierwszego zarzutu, dotyczącego naruszenia pojęcia

pomocy państwa, France Télécom ogranicza się w rzeczywistości do zarzucenia Sądowi naruszenia prawa w zakresie, w jakim Sąd przyznał, że identyfikacja korzyści nie zależała od charakterystycznych cech systemu, ale od czynników zewnętrznych, które mogły być ustalone dopiero a posteriori. Ponieważ argumenty podniesione w ramach tych dwóch zarzutów są ściśle powiązane, proponuję zbadać je wspólnie w ramach jednego tytułu dotyczącego problematyki istnienia korzyści.

VI — W przedmiocie pojęć pomocy państwa i korzyści¹²

A — W przedmiocie identyfikacji korzyści

40. Drugi aspekt dotyczy obliczenia terminu przedawnienia, który jest rozpatrywany w czwartym zarzucie podniesionym przez France Télécom, zwłaszcza pod kątem braku uzasadnienia zaskarżonego wyroku.

41. Trzeci aspekt, który jest rozpatrywany w zarzutach trzecim i piątym odwołania, dotyczy naruszenia ogólnych zasad prawa, takich jak zasada uzasadnionych oczekiwań, a także zasada pewności prawa.

42. W konsekwencji proponuję dokonanie analizy odwołania poprzez pogrupowanie zarzutów podniesionych przez France Télécom według trzech ww. aspektów.

43. Kwestia identyfikacji korzyści, zarówno na płaszczyźnie materialnej, jak i czasowej, stanowi kluczowy element niniejszego odwołania.

44. W tym względzie przypominam, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem zaklasyfikowanie danego środka jako pomocy państwa w rozumieniu traktatu WE wymaga spełnienia każdego z czterech kumulatywnych kryteriów wskazanych w art. 87 ust. 1 WE¹³. Obejmuje to więc pomoc przyznawaną przez państwa lub przy użyciu zasobów państwowych w jakiegokolwiek formie, która zakłóca lub grozi zakłóceniem konkurencji poprzez sprzyjanie niektórym przedsiębiorstwom lub produkcji niektórych towarów w zakresie, w jakim wpływa na wymianę handlową między państwami członkowskimi. Pojęcie pomocy w rozumieniu tego przepisu jest szersze niż pojęcie dotacji, ponieważ na pojęcie to składają się nie tylko świadczenia pozytywne, jakimi są dotacje, ale również inne postacie interwencji, które zmniejszają

12 — Zarzuty pierwszy i drugi odwołania wniesionego przez France Télécom.

13 — Zobacz w szczególności wyroki: z dnia 23 marca 2006 r. w sprawie C-237/04 Enirisorse, Zb.Orz. s. I-2843, pkt 38, 39 i przytoczone tam orzecznictwo; z dnia 17 listopada 2009 r. w sprawie C-169/08 Presidente del Consiglio dei Ministri, Zb.Orz. s. I-10821, pkt 52.

zobowiązania w normalnej sytuacji obciążające budżet przedsiębiorstwa w stosunku do obciążeń przedsiębiorstwa znajdującego się w porównywalnej sytuacji¹⁴.

45. Z powyższego wynika, że instrument, poprzez który władze publiczne przyznają niektórym przedsiębiorstwom zwolnienie podatkowe, które wprawdzie nie jest związane z przekazaniem zasobów państwowych, ale stawia beneficjentów w lepszej sytuacji finansowej niż innych podatników, stanowi pomoc państwa w rozumieniu art. 87 ust. 1 WE¹⁵. Podobnie pomoc państwa może stanowić środek przyznający pewnym przedsiębiorstwom obniżkę podatku lub odroczenie terminu zapłaty normalnie należnego podatku.

46. W celu dokonania oceny tego, czy taka korzyść stanowi pomoc w rozumieniu art. 87 WE, należy ustalić, czy będące beneficjentem przedsiębiorstwo otrzymuje korzyść gospodarczą, której nie uzyskałoby w normalnych warunkach rynkowych¹⁶.

14 — Zobacz w szczególności wyroki: z dnia 8 listopada 2001 r. w sprawie C-143/99 *Adria-Wien Pipeline i Wietersdorfer & Peggauer Zementwerke*, Rec. s. I-8365, pkt 38; z dnia 15 lipca 2004 r. w sprawie C-501/00 *Hiszpania przeciwko Komisji*, Zb.Orz. s. I-6717, pkt 90; z dnia 15 czerwca 2006 r. w sprawach połączonych C-393/04 i C-41/05 *Air Liquide Industries Belgium*, Zb.Orz. s. I-5293, pkt 29.

15 — Zobacz wyrok z dnia 15 marca 1994 r. w sprawie C-387/92 *Banco Exterior de España*, Rec. s. I-877, pkt 14.

16 — W przedmiocie wpływu stwierdzenia korzyści na badanie wybiórczości zob. ww. wyrok w sprawie *Adria-Wien Pipeline i Wietersdorfer & Peggauer Zementwerke*, pkt 41; wyroki: z dnia 13 lutego 2003 r. w sprawie C-409/00 *Hiszpania przeciwko Komisji*, Rec. s. I-1487, pkt 47; z dnia 11 września 2008 r. w sprawach połączonych od C-428/06 do C-434/06 *UGT-Rioja i in.*, Zb.Orz. s. I-6747, pkt 46; wyrok z dnia 22 grudnia 2008 r. w sprawie C-487/06 P *British Aggregates przeciwko Komisji*, Zb.Orz. s. I-10515, pkt 82.

47. Jak już wyjaśniłem w opinii, którą przedstawiłem w sprawach połączonych C-106/09 P i C-107/09 P Komisja i Hiszpania przeciwko Government of Gibraltar i Zjednoczonym Królestwu¹⁷, środek, który można uznać za pomoc podatkową, powinien odpowiadać określonymu kosztowi podatkowemu. Komisja powinna być w stanie ustalić wartość aktualnej lub przyszłej straty przychodów podatkowych, które stanowią wysokość domniemanej pomocy. Jedyną metodą, jaką Komisja ma do dyspozycji w celu dokonania oszacowania wartości wspomnianej utraty, jest odniesienie do reżimu obowiązującego powszechnie na badanym obszarze stanowiącym punkt odniesienia.

48. Tymczasem w odwołaniu France Télécom podkreśla brak możliwości określenia, w momencie wprowadzania systemu stanowiącego odstępstwo, czy sporny system będzie prowadził do osiągnięcia korzyści mogącej stanowić pomoc państwa.

49. Przede wszystkim należy przypomnieć, że argument ten ma charakter hipotetyczny, ponieważ władze krajowe nie zgłosiły systemowi ustanowionemu na mocy ustawy nr 90-568. Na tym etapie niemożliwe jest zatem posiadanie informacji, do jakiego wyniku mogłoby doprowadzić badanie Komisji przeprowadzone w stosownym czasie.

17 — Punkt 160 i nast. opinii.

50. Ponadto należy ogólnie zauważyć, że określenie dokładnej wartości przyznanej pomocy, w przypadku środków rozłożonych na kilka lat, może okazać się zbyt trudne dla Komisji.

51. W tym względzie – bez zamiaru zmniejszenia znaczenia trudności związanych z oceną *ex ante* i w każdym razie przed wejściem w życie wspomnianych środków – należy dokonać rozróżnienia pomiędzy możliwością kwantyfikacji konkretnej kwoty pomocy a możliwością zbadania projektu rozpatrywanych środków pod kątem art. 87 WE.

52. Samo przez się rozumie, że w odróżnieniu od pomocy indywidualnej przyznanej określone przedsiębiorstwu w przypadku systemu podatkowego w formie uregulowania dotyczącego określonego rodzaju podatków mającego zastosowanie wobec nieokreślonej liczby beneficjentów niemożliwe jest dokonanie przez Komisję lub państwo członkowskie dokładnej kwantyfikacji pomocy *ex ante*.

53. Jednakże w ramach oceny wpływu, nawet potencjalnego, rozpatrywanego systemu na konkurencję, taka okoliczność nie może zwolnić państwa członkowskiego z obowiązku zgłoszenia, a także w konsekwencji nie może również pozbawić Komisji możliwości jej zbadania i zaklasyfikowania w świetle postanowień traktatu w zakresie pomocy państwa.

54. W konsekwencji, skoro odwołując się do ogólnego systemu mającego zastosowanie w roku referencyjnym będącym przedmiotem badania, Komisja jest w stanie udowodnić istnienie aktualnej lub potencjalnej straty w zakresie przychodów podatkowych, która stanowi kwotę domniemanej pomocy przyznanej przypuszczalnym przedsiębiorstwom będącym beneficjentami, należy stwierdzić, że istnienie korzyści jest dowiedzione. W związku z tym dokładne określenie jej wartości posiada w pierwszej kolejności jedynie drugorzędne znaczenie, a okaże się istotne w momencie ewentualnego odzyskania, gdyby rozpatrywane środki okazały się bezprawne.

55. W niniejszym przypadku należy stwierdzić, że model podatkowy, któremu podlegała France Télécom w rozpatrywanym okresie, stanowi wyjątek od systemu na zasadach powszechnie obowiązujących.

56. Tym samym France Télécom podlegała szczególnemu systemowi podatkowemu, którego celem było zagwarantowanie, by przychody pochodzące z podatku od działalności gospodarczej (co do zasady pobieranego na szczeblu lokalnym na podstawie stawki określonej przez każdą gminę) nadal zasilają ogólny budżet państwa. Aby osiągnąć ten cel, ustawa nr 90-568 wprowadziła „krajowy” podatek od działalności gospodarczej mający zastosowanie wobec France Télécom, obliczany na podstawie średniej stawki ważonej w oparciu o stawki mające zastosowanie w gminach i pobierany w miejscu zakładu głównego wspomnianej spółki.

57. W latach 1991–1993 w ramach systemu przejściowego France Télécom była zwolniona z podatku dochodowego od osób prawych i z opłat lokalnych, w związku z tym, iż uiszczala opłatę określoną przez ustawę. Na mocy ostatecznego systemu mającego zastosowanie w latach 1994–2002 wobec France Télécom stosowano powszechny system podatku dochodowego od osób prawych, a także szczególny system podatków lokalnych, w tym podatek od działalności gospodarczej. W tym względzie należy dodać, że nałożenie podatku od działalności gospodarczej doprowadziło do zastosowania dodatkowego zwolnienia, które polegało na obniżeniu kosztów zarządzania pobieranych przez państwo w wysokości trzech czwartych kosztów zwykle pobieranych.

58. Jak wynika z akt sprawy, korzyść stanowiły nie tylko te szczególne przepisy podatkowe mające zastosowanie wobec France Télécom. Komisja bowiem stwierdziła, że pomoc stanowiła różnica w podatku będąca różnicą pomiędzy kwotą wpłat podatku od działalności gospodarczej, które przedsiębiorstwo powinno było uiszczyć, gdyby podlegało podatkowi na zasadach powszechnie obowiązujących, a kwotą, którą rzeczywiście zostało ono obciążone na mocy szczególnych przepisów podatkowych. A zatem ta konfiguracja doprowadziła do powstania modelu opodatkowania umożliwiającego zbyt niskie opodatkowanie.

59. Chodzi w konsekwencji o konfigurację mieszaną, w której istnienie korzyści jest oparte, po pierwsze, na stałym elemencie związanym ze szczególnym systemem podatkowym mającym zastosowanie wobec

France Télécom w stosunku do systemu na zasadach powszechnie obowiązujących, a po drugie, na elemencie zmiennym, w zależności od okoliczności faktycznych, czyli lokalizacji pomieszczeń lub gruntów w poszczególnych gminach, a także stawki podatkowej mającej zastosowanie w rozpatrywanych jednostkach samorządu lokalnego.

60. Ta szczególna metoda identyfikacji korzyści stosowana w niniejszym przypadku powoduje decydujące konsekwencje z punktu widzenia rocznego charakteru korzyści, możliwości rozdzielenia dwóch systemów opodatkowania, którym France Télécom kolejno podlegała, a także obliczenia terminu przedawnienia.

61. Wreszcie należy przypomnieć, że specyfika systemu mającego zastosowanie wobec France Télécom w latach 1994–2003 nie może w żaden sposób wykluczać na wstępie jego zaklasyfikowania jako pomocy państwa w rozumieniu art. 87 WE.

62. W tym względzie pragnę podkreślić, że przyczyn, które powinny były skłonić władze francuskie do zgłoszenia systemu opodatkowania mającego zastosowanie wobec France Télécom, należy upatrywać przede wszystkim w obniżeniu kosztów zarządzania z 8% do 1,9%. Poza tym należy podkreślić, że w ustawie nr 90-568 brak jest mechanizmu korygującego, który pozwoliłby na coroczne badanie wpływu szczególnego systemu na pozycję konkurencyjną France Télécom, ponieważ ustawodawca mógł ograniczyć się do zwykłego przekazania państwu prawa do przychodów pochodzących z podatku od

działalności gospodarczej France Télécom, nie wprowadzając innych zmian w stosunku do systemu obowiązującego na zasadach powszechnych¹⁸.

dokonał analizy kwestii wynikających z tej wykładni i dotyczących całościowego badania systemu i kwestii wyrównania.

B — W przedmiocie naruszenia pojęcia korzyści podniesionego w zarzucie drugim France Télécom — uwagi wstępne

C — W przedmiocie części drugiej zarzutu drugiego dotyczącej naruszenia przez Sąd prawa przy dokonywaniu wykładni spornej decyzji i zastąpienia uzasadnienia

63. W zarzucie drugim France Télécom zarzuca Sądowi co do zasady naruszenie prawa polegające na niewłaściwej interpretacji pojęcia korzyści, ponieważ orzekł on, że korzyść stanowi różnica w podatku, co skłoniło go do odmówienia wyrównania pomiędzy dwoma okresami opodatkowania. Zdaniem France Télécom Sąd uchybił obowiązkowi przeprowadzenia całościowego badania wszystkich przepisów składających się na system stanowiący odstępstwo, a w związku z tym naruszył wspomniane pojęcie korzyści.

1. Żądania stron

64. W celu ułatwienia analizy poszczególnych okoliczności prawnych podniesionych przez France Télécom w uzasadnieniu odwołania, zbadam części niniejszego zarzutu w porządku odwrotnym do tego, w jakim przedstawiono je w odwołaniu, rozpoczynając od podnoszonego naruszenia prawa mającego wpływ na wykładnię korzyści zdefiniowanej w spornej decyzji, a następnie

65. France Télécom utrzymuje, że Sąd dokonał błędnej wykładni spornej decyzji, przyjmując, iż Komisja uznała, że rozpatrywaną pomoc nie stanowiły szczególne przepisy podatkowe mające zastosowanie wobec France Télécom, ale różnica w podatku stwierdzana corocznie, przez co zastąpił swym własnym uzasadnieniem uzasadnienie zawarte we wspomnianej decyzji.

¹⁸ — W niniejszym przypadku nie jest wykluczone, że ustawodawca nie uznał obniżenia kosztów zarządzania za uzasadnione z braku jakiegokolwiek uproszczenia administracyjnego na lokalnym szczeblu poboru podatku od działalności gospodarczej w stosunku do systemu na zasadach powszechnie obowiązujących.

66. France Télécom podnosi, że motyw 42 spornej decyzji ogranicza się do stwierdzenia,

że wyrównanie pomiędzy dwoma okresami opodatkowania jest niemożliwe. Motyw ten nie pozwala na ustalenie, że Komisja nie uznała, że rozpatrywaną pomoc stanowią szczególne przepisy podatkowe mające zastosowanie wobec France Télécom, ale różnica w podatku stwierdzana każdego roku, z tytułu którego należny był podatek od działalności gospodarczej.

67. France Télécom wskazuje także, że taka wykładnia jest ponadto oczywiście sprzeczna z sentencją spornej decyzji, w której stwierdzono, że rozpatrywaną pomoc stanowi system podatku od działalności gospodarczej mający zastosowanie do wspomnianego przedsiębiorstwa w okresie od dnia 1 stycznia 1994 r. do dnia 31 grudnia 2002 r.

68. Komisja podnosi, że taki zarzut jest niedopuszczalny, a w każdym razie bezzasadny. Wnioski, do których doszedł Sąd, nie zależą bowiem od rocznego charakteru podatku od działalności gospodarczej ani od stwierdzenia, że pomoc polegała na różnicy w podatku stwierdzanej z roku na rok. Komisja podkreśla, że nie można powoływać się na roczny charakter podatku od działalności gospodarczej, ponieważ okazuje się, że inne fragmenty uzasadnienia uwzględnionego przez Sąd uzasadniają odmowę wyrównania pomiędzy systemem opłaty ryczałtowej a zarzucanym zbyt niskim opodatkowaniem z tytułu podatku od działalności gospodarczej w latach 1994–2002.

2. Ocena

69. W odniesieniu najpierw do argumentu podniesionego przez Komisję co do zarzucanej bezskuteczności zarzutu drugiego wystarczy stwierdzić, że ponieważ w zarzucie tym France Télécom krytykuje podstawowy element rozumowania przeprowadzonego przez Sąd, należy oddalić ten zarzut Komisji.

70. W drugiej części zarzutu France Télécom krytykuje wniosek Sądu zawarty w szczególności w pkt 201–202 zaskarżonego wyroku.

71. W rzeczonym pkt 201 Sąd odwołuje się do pkt 42 spornej decyzji dotyczącego analizy systemu w latach 1994–2003, z którego wynika, że „[...] różnica pomiędzy podatkiem od działalności gospodarczej rzeczywiście uiszczanym przez France Télécom a podatkiem, który byłby należny na mocy powszechnie obowiązujących zasad od dnia 1 stycznia 1994 r. do dnia 1 stycznia 2003 r., stanowi pomoc państwa, ponieważ przynosi korzyść dla France Télécom przyznaną za pośrednictwem zasobów, które w innym przypadku zostałyby włączone do budżetu państwa”.

72. A zatem po odrzuceniu w poprzednich punktach spornej decyzji możliwości jakiegokolwiek wyrównania pomiędzy dwoma rozpatrywanymi systemami podatkowymi, bronionej przez władze francuskie, Komisja

doszła do wniosku, że wspomniana różnica w podatku, którą stwierdziła, stanowi pomoc państwa.

73. W tym względzie wystarczy podnieść, że nie dopuszczając się naruszenia prawa, Sąd w pkt 201 zaskarżonego wyroku dokonał wykładni tekstu spornej decyzji, zgodnie z którą pomoc państwa wynika z różnicy w podatku. Sąd zbadał zatem istnienie wspomnianej różnicy w pkt 219–225 zaskarżonego wyroku, a rozumowanie to nie zostało poddane żadnej krytyce ze strony France Télécom w tym kontekście.

74. Poza tym – wbrew twierdzeniom France Télécom – wykładnia dokonana przez Sąd, zgodnie z którą pomoc stanowi różnica w podatku wynikająca z zastosowania przepisów ustawodawczych ustanawiających system stanowiący odstępstwo, jest zgodna z sentencją spornej decyzji, z której wynika, że jedynie system mający zastosowanie wobec France Télécom w latach 1994–2002 stanowi niezgodną ze wspólnym rynkiem i bezprawnie przyznaną pomoc państwa. Na mocy bowiem tego sytemu stanowiącego odstępstwo France Télécom nie wpłacała do budżetu państwa kwot podatku, które powinna była uiszczać na mocy systemu na zasadach powszechnie obowiązujących.

75. W świetle powyższych rozważań należy podkreślić, że stwierdzenie Sądu zawarte w pkt 201 zaskarżonego wyroku wiernie odzwierciedla logikę, jaka legła u podstaw art. 87 WE w zakresie, w jakim należy

rozróżnić w ramach pojęcia pomocy państwa z jednej strony formę jaką przybiera pomoc państwa, która urzeczywistnia się w ustanawiającym ją akcie będącym przedmiotem obowiązku zgłoszenia, a z drugiej strony obiektywne skutki środka, których analiza umożliwia stwierdzenie istnienia korzyści.

76. W celu ustalenia, czy chodzi o korzyść o charakterze selektywnym, zasadnicze znaczenie w ramach pojęcia pomocy ma zatem określenie, po pierwsze, szczebla odpowiadającego aktowi normatywnemu znajdującemu się u podstaw spornego środka, takiemu jak akt ustawodawczy, decyzja administracyjna lub każdy inny akt lub praktyka, które można przypisać państwu członkowskiemu, a po drugie, poziomu ekonomicznego, w świetle którego badane są skutki wspomnianego aktu.

77. W związku z powyższym niecisłe jest zatem stwierdzenie, że przepisy podatkowe same w sobie stanowią pomoc państwa. Korzyść o charakterze selektywnym może bowiem odpowiadać wyłącznie skutkom zastosowania wspomnianych przepisów do zainteresowanych przedsiębiorstw. Tymczasem w przypadku gdy rozpatrywany środek polega na szczególnym czynniku mającym zastosowanie do obliczenia podatku, a nie stanowi bezpośredniej ulgi podatkowej (otwartej/transparentnej), takie skutki mogą być ustalone tylko na podstawie rocznej, ponieważ rok podatkowy odpowiada temu okresowi.

78. Ponadto sporna decyzja w całości opiera się na przesłance, zgodnie z którą to system

podatku od działalności gospodarczej przewidziany w ustawie nr 90-568 doprowadził poprzez zastosowanie średniej ważonej stawki krajowej wynikającej ze stawek uchwalonych w roku poprzednim przez wszystkie jednostki samorządu lokalnego do zbyt niskiego opodatkowania France Télécom w porównaniu do kwoty, która byłaby należna, gdyby spółka ta podlegała systemowi na zasadach powszechnie obowiązujących. Brzmienie sentencji spornej decyzji potwierdza skądinąd ten punkt widzenia.

79. W odniesieniu do pkt 202 zaskarżonego wyroku i zarzucanego zastąpienia uzasadnienia należy stwierdzić, że Sąd nie przekroczył granic wymaganego poziomu kontroli sądowej, zastępując swą własną oceną ekonomiczną ocenę Komisji, ponieważ problematyka dotycząca rocznego charakteru rozpatrywanego rozwiązania stanowi integralną część rozumowania Komisji zawartego w spornej decyzji. Poza tym Sądowi nie można zarzucić żadnej sprzeczności uzasadnienia, w zakresie w jakim odwołuje się on we wspomnianym pkt 202 wyroku do rocznego charakteru podatku od działalności gospodarczej, który wynika z przepisów *code général des impôts*. Jest zatem oczywiste, że aspekt dotyczący przepisów podatkowych stanowi nieodłączny element badania istnienia korzyści.

80. W świetle powyższych rozważań należy oddalić część drugą zarzutu drugiego podniesionego przez France Télécom.

D — W przedmiocie części trzeciej zarzutu drugiego dotyczącej braku całościowej analizy systemu podatkowego stanowiącego odstępstwo

1. Żądania stron

81. France Télécom twierdzi, że ani roczny charakter podatku, ani różnice pomiędzy dwoma okresami opodatkowania nie mogą uzasadnić częściowej analizy spornego systemu podatkowego stanowiącego odstępstwo. Odwołująca się uważa, że w ramach analizy skutków systemu podatkowego stanowiącego odstępstwo Sąd niesłusznie odmówił uwzględnienia nadmiernego opodatkowania, które ta opłata ryczałtowa stanowiła dla przedsiębiorstwa w stosunku do poziomu opodatkowania, jakie byłoby wobec niego zastosowane, gdyby w latach 1991–1993 podlegało zasadom powszechnie obowiązującym.

82. Zdaniem France Télécom, zakładając nawet, że w analizie można uwzględnić roczny charakter podatku, Sąd powinien był uznać, że w przypadku pierwszych lat obrachunkowych objętych systemem podatkowym stanowiącym odstępstwo była ona nadmiernie opodatkowana w stosunku do konkurentów.

83. France Télécom wywodzi z powyższego, że Sąd powinien był wymagać, by porównanie z powszechnie obowiązującymi zasadami systemu podatkowego stanowiącego odstępstwo, który ma zastosowanie wobec

zainteresowanej obejmowało wszystkie skutki systemu stanowiącego odstępstwo, czyli nie tylko ewentualne korzyści odczuwane przez przedsiębiorstwo w latach 1994–2002, ale także nadmierny ciężar podatkowy nałożony na France Télécom w latach 1991–1993.

2. Ocena

84. Przypomniawszy w sposób właściwy orzecznictwo, na mocy którego Komisja zobowiązana jest do całościowego rozpatrywania złożonych środków, Sąd w pkt 200 zaskarżonego wyroku orzekł, że ustawa nr 90-568 ustanowiła system podatkowy stanowiący odstępstwo mający zastosowanie między innymi wobec France Télécom, charakteryzujący się podziałem na dwa etapy.

85. W pkt 203 zaskarżonego wyroku Sąd słusznie przypomniał, że w spornej decyzji Komisja przeanalizowała różnice istniejące pomiędzy dwoma okresami opodatkowania, stwierdzając między innymi, że opłata ryczałtowa w latach 1991–1993 w pełni zastąpiła wpłatę podatku od działalności gospodarczej, podczas gdy podleganie w latach 1994–2002 szczególnemu systemowi opodatkowania prowadziło w każdym roku do różnicy w podatku. Sąd zatem stwierdził, że we wspomnianej decyzji Komisja z pewnością przeanalizowała w sposób całościowy wszystkie istotne

przepisy, ale ze względu na różnice stwierdzone pomiędzy dwoma okresami opodatkowania odmówiła dokonania wyrównania.

86. W tym względzie należy podnieść, że konieczność przeprowadzenia całościowej analizy, której Komisja dokonała, nie może być utożsamiana z obowiązkiem uwzględnienia wszystkich okresów podatkowych do celów stwierdzenia istnienia korzyści. W konsekwencji Sąd słusznie orzekł, że analizując całość systemu, Komisja doszła do wniosku, że sam system podatkowy stosowany w drugim okresie doprowadził do przyznania pomocy państwa na rzecz France Télécom.

87. W konsekwencji należy oddalić trzecią część zarzutu drugiego jako bezzasadną.

E — W przedmiocie pierwszej części zarzutu drugiego — w przedmiocie wyrównania

1. Żądania stron

88. France Télécom utrzymuje, że nie dokonując porównania z systemem na zasadach powszechnie obowiązujących wszystkich

przepisów przewidzianych w ustawie nr 90-568, Sąd popełnił błąd co do prawa. W celu określenia istnienia korzyści Sąd bowiem porównał ciężary nałożone na France Télécom przez system stanowiący odstępstwo z poziomem opodatkowania, które byłoby wobec niej stosowane, gdyby spółka ta podlegała systemowi podatkowemu na zasadach powszechnie obowiązujących. Tymczasem Sąd ograniczył to porównanie do lat 1994–2002, nie uwzględniając ciężarów podatkowych nałożonych na France Télécom w latach 1991–1993.

89. France Télécom uważa, że opierając się w tym względzie na wyroku Trybunału z dnia 15 grudnia 2005 r. w sprawie Włochy przeciwko Komisji¹⁹, Sąd naruszył prawo, nie dokonując wyrównania pomiędzy poszczególnymi okresami opodatkowania. Sąd niesłusznie wywiódł z tego wyroku, że zwolnienie nie może być wyrównane poprzez szczególnie ciężar o innym charakterze, pozabawiony związku z korzyścią.

2. Ocena

90. W tej części zarzutu drugiego France Télécom krytykuje pkt 207 i 214 zaskarżonego wyroku. Po potwierdzeniu argumentacji Komisji, która dokonała rozróżnienia pomiędzy opłatą ryczałtową, obowiązującą w latach

1991–1993, a systemem opodatkowania stanowiącym odstępstwo, obowiązującym w latach 1994–2002, Sąd stwierdził, że w niniejszym przypadku nie istnieje żaden obowiązek wyrównania pomiędzy dwoma okresami opodatkowania.

91. W tym względzie należy przypomnieć, że zgodnie z orzecznictwem Komisja, w przypadku gdy bada środek mogący stanowić pomoc państwa, jest zobowiązana do uwzględnienia wszystkich jego skutków dla potencjalnego beneficjenta, a w szczególności do ustalenia w danym przypadku szczególnych ciężarów nałożonych w związku z korzyścią²⁰.

92. Przede wszystkim jest prawdą, że przytoczenie przez Sąd pkt 34 ww. wyroku w sprawie Włochy przeciwko Komisji jest niepoprawne. Zasada ustanowiona przez Sąd w pkt 207 zaskarżonego wyroku nie może bowiem być wywiedziona ze wspomnianego pkt 34.

93. Jak podnosi Komisja, Sąd prawdopodobnie zamierzał odwołać się do pkt 34 innego wyroku w sprawie Włochy przeciwko Komisji²¹. W tym punkcie wspomnianego wyroku Trybunał oddalił argument władz włoskich, zgodnie z którym zarzucane odciążenie nie stanowi „pomocy państwa”, ponieważ wynikająca z niego strata przychodów została wyrównana za pomocą przychodów

19 — C-66/02, Zb.Orz. s. I-10901.

20 — Wyrok z dnia 25 czerwca 1970 r. w sprawie 47/69 Francja przeciwko Komisji, Rec. s. 487, pkt 7.

21 — Wyrok z dnia 2 lipca 1974 r. w sprawie 173/73, Rec. s. 709.

pochodzących ze środków wpłacanych z tytułu ubezpieczenia bezrobotnych.

94. Trybunał będzie musiał jednakże przestać na podniesieniu tego błędu w przytoczeniu orzecznictwa, który nie stanowi jednak naruszenia prawa mogącego wpłynąć na ważność wyroku Sądu.

95. Mimo tego błędu w przytoczeniu orzecznictwa jest oczywiste, że Sąd uzasadnił w sposób szczegółowy i wyczerpujący powody, dla których orzekł, że spełniając swój obowiązek przeprowadzenia całościowej analizy systemu ustanowionego w ustawie nr 90-568, Komisja słusznie nie uwzględniła wyrównania bronionej przez France Télécom.

96. W świetle bowiem wyroku w sprawie Enirisorse²² należy podkreślić, że obowiązek przeprowadzenia całościowej analizy, która umożliwia prawidłowe zidentyfikowanie istnienia korzyści w ramach środków podatkowych stanowiących odstępstwo, musi opierać się na płaszczyźnie materialnej.

97. Wydaje mi się oczywiste, że sama okoliczność, iż obydwie okresy opodatkowania są uwzględnione w jednej ustawie, nie wystarcza do uzasadnienia obowiązku wyrównania pomiędzy środkami mającymi zastosowanie do

tego samego beneficjenta. Wspomniane środki opierają się bowiem na różnych modelach prawnych, tak że należało dokonać rozróżnienia pomiędzy środkiem stanowiącym pomoc a środkiem niespełniającym kryteriów przewidzianych w art. 87 WE.

98. W tym względzie należy stwierdzić, jak wynika z akt sprawy, że opłata mająca zastosowanie w latach 1991–1993 była określona w oparciu o parametry odmienne od tych stosowanych od 1994 r. w ramach szczególnego systemu podatku od działalności gospodarczej.

99. Pragnę zauważyć, że z debat we francuskim Zgromadzeniu Narodowym wyraźnie wynika, że został uwzględniony rok 1994 r., by zapewnić termin wystarczający do obliczenia podstaw opodatkowania podatkiem od działalności gospodarczej, ponieważ rząd nie dysponował szczegółową wyceną nieruchomości i podstaw opodatkowania²³.

100. Ponadto należy podkreślić, że zakładając nawet, że prawidłowa jest teza, zgodnie z którą system mający zastosowanie wobec France Télécom składał się z dwóch nierozdzielnie związanych ze sobą okresów, z których pierwszy doprowadził do nadmiernego opodatkowania przedsiębiorstwa, a drugi do zbyt niskiego opodatkowania, jest bezsporne, że rozpatrywane ustawodawstwo nie zawierało żadnego mechanizmu umożliwiającego,

22 — Wyżej wymieniony w pkt 43 oraz opinia rzecznika generalnego M. Poiarsa Madura w tejże sprawie, pkt 32.

23 — Zobacz Zgromadzenie Narodowe, pełne sprawozdanie, sesja trzecia z dnia 11 maja 1990 r., dostępne pod adresem internetowym: <http://archives.assemblee-nationale.fr/9/cri/1989-1990-ordinaire2/042.pdf>.

po pierwsze, dokonanie obliczeń wyrównawczych pomiędzy kwotami podatku od działalności gospodarczej, a po drugie, określenie kwoty, do której podnoszone nadmierne opodatkowanie w latach 1990–1993 miałyby być wyrównane. Nawet bowiem przyjmując tezę bronioną przez France Télécom w tym względzie, rozpatrywane nadmierne opodatkowanie wywarło skutki w danym momencie, prowadząc w przyszłości, w okresie od 1994 r., do przyznania korzyści na rzecz France Télécom. Jednakże z braku takiego mechanizmu twierdzenie dotyczące konieczności wyrównania nie może być uwzględnione.

101. Wreszcie należy wykluczyć znaczenie orzecznictwa dotyczącego klasyfikacji wyrównania niekorzyści strukturalnych w świetle art. 87 WE, które pozwala na odrzucenie klasyfikacji jako pomoc państwa w szczególnych przypadkach mających na celu skorygowanie niekorzystnej sytuacji konkurencyjnej przedsiębiorstwa²⁴. W niniejszym przypadku bowiem nie można prawomocnie utrzymywać, że model opodatkowania mający zastosowanie od 1994 r. miał na celu zapobieżenie, by France Télécom nie była narażona na dodatkowe obciążenia wynikające ze szczególnego systemu, które nie miały zastosowania wobec innych przedsiębiorstw podlegających powszechnie obowiązującym zasadom w zwykłych warunkach rynkowych. Przeciwnie, jak wynika z debat przeprowadzonych w Senacie i francuskim Zgromadzeniu Narodowym, celem stanowiącego odstępstwo systemu mającego zastosowanie od 1994 r. było umożliwienie państwu, a nie jednostkom

samorządu lokalnego, pobierania podatku od działalności gospodarczej uiszczanego przez France Télécom²⁵. W każdym razie pragnę podkreślić, że w odniesieniu do stwierdzenia korzyści małe znaczenie posiada, czy wpływy z podatku od działalności gospodarczej były przeznaczone dla państwa, czy do budżetu jednostek samorządu lokalnego.

102. W każdym razie pragnę zauważyć, że z akt sprawy wynika, iż France Télécom była zobowiązana do wpłaty na rzecz Fonds national de péréquation de la taxe professionnelle kwoty, która była pobierana przez państwo od dawnej administracji poczt i telekomunikacji (PTT) jako nadwyżka eksploatacyjna, przed datą utworzenia France Télécom. Zresztą dlatego też Komisja stwierdziła, że wpłata na rzecz ogólnego budżetu, której France Télécom podlegała w latach 1991–1993, miała charakter mieszany, w części podatkowy, a w części równoważny udziałowi państwa w wynikach zarządzania²⁶.

103. Tym samym po zbadaniu cech, celów i czasowego charakteru systemu stosowanego wobec France Télécom Sąd słusznie orzekł

24 — Zobacz wyrok z dnia 2 lutego 1988 r. w sprawach połączonych 67/85, 68/85 i 70/85 Kwekerij van der Kooy i in. przeciwko Komisji, Rec. s. 219, pkt 30; ww. wyrok w sprawie Enirisorse, pkt 32.

25 — Zobacz sprawozdanie z sesji Senatu z dnia 7 czerwca 1990 r. (JORF z dnia 8 czerwca 1990 r., s. 1361) i z sesji Zgromadzenia Narodowego z dnia 19 czerwca 1990 r. (JORF z dnia 20 czerwca 1990 r., s. 2604).

26 — Zobacz pkt 25–31 spornej decyzji.

w pkt 231 zaskarżonego wyroku, że opłata ryczałtowa stanowiła szczególną zasadę opodatkowania France Télécom, która nie mogła być uwzględniona do celów wyrównania skutków systemu opodatkowania mającego zastosowanie od 1994 r.

104. W konsekwencji należy oddalić także pierwszą część zarzutu drugiego.

F — W przedmiocie pierwszego zarzutu France Télécom dotyczącego naruszenia pojęcia pomocy państwa

1. Żądania stron

105. Podniósłszy, że Sąd orzekł, że „niemożliwe” było określenie w momencie ustanowienia systemu stanowiącego odstępstwo, czy tenże będzie stanowił pomoc państwa, France Télécom wyjaśnia, że Sąd stwierdził także, że istnienie korzyści miało być stwierdzane corocznie i zależało od czynników zewnętrznych.

106. France Télécom zarzuca jednak Sądowi, że przyjmując taką klasyfikację, naruszył pojęcie pomocy państwa poprzez uznanie, że istnienie (lub nieistnienie) ewentualnej korzyści nie zależało od cech systemu mającego zastosowanie wobec France Télécom, ale od czynników zewnętrznych, których skutki mogą być stwierdzone wyłącznie a posteriori. Zdaniem France Télécom korzystne lub niekorzystne nieprzewidywalne skutki wynikające z czynników zewnętrznych nie mogą nadawać charakteru pomocy środkowi, który nią nie był w momencie jego wydania.

107. Poza tym odwołując się do orzeczenia w sprawie Francja przeciwko Komisji dotyczącego spółki Stardust Marine²⁷, France Télécom krytykuje samo przypisanie rozpatrywanego środka państwu członkowskiemu, ponieważ jak uznał Sąd, istnienie korzyści było uwarunkowane „wyłącznie” warunkami zewnętrznymi w stosunku do szczególnego systemu opodatkowana.

108. Ze swej strony rząd francuski podkreśla, że system opodatkowania stanowiący odstępstwo nie może sam z siebie stanowić pomocy państwa. Taki system niekoniecznie bowiem prowadzi do przyznania korzyści o selektywnym charakterze danym przedsiębiorstwom.

²⁷ — Wyrok z dnia 16 maja 2002 r. w sprawie C-482/99, Rec. s. I-4397, pkt 71, 77, 81.

109. Komisja uważa, że pierwszy zarzut jest niedopuszczalny, ponieważ nie został podniesiony w postępowaniu w pierwszej instancji. Dodaje, że nie ulega wątpliwości, że elementy krytykowane przez France Télécom były zawarte w spornej decyzji.

110. Komisja podnosi ponadto, że zarzut ten jest bezzasadny. Dokładny poziom opodatkowania wynikający z rozpatrywanego systemu stanowiącego odstępstwo nie może być bowiem określony z góry dla każdego roku. Jednakże system ten mógł doprowadzić do opodatkowania niższym podatkiem niż ten wynikający ze stosowania zwykłego systemu podatku od działalności gospodarczej.

2. Ocena dopuszczalności zarzutu

111. W odniesieniu do zarzutu niedopuszczalności podniesionego przez Komisję, który opiera się na nowym charakterze wysuniętego zarzutu, należy stwierdzić, że z utrwalonego orzecznictwa wynika, że umożliwienie stronie przedstawienia po raz pierwszy przed Trybunałem zarzutu, którego nie przedstawiła ona przed Sądem, byłoby równoznaczne z umożliwieniem jej wniesienia do Trybunału – a jego kompetencje w postępowaniu odwoławczym są ograniczone – sprawy o szerszym zakresie niż sprawa rozpoznawana uprzednio

przez Sąd. W postępowaniu odwoławczym kompetencje Trybunału są zatem ograniczone do oceny prawnego rozstrzygnięcia w kwestii zarzutów, które były rozpatrywane w pierwszej instancji²⁸.

112. W tym względzie należy jednakże stwierdzić, że skarżąca, wbrew temu co twierdzi Komisja, nie podnosi nowego zarzutu przed Trybunałem, ale argument wpisujący się w zarzut dotyczący istnienia pomocy państwa, już rozpatrywany przez Sądem między innymi w ramach podniesionych przez Sądem zarzutów pierwszego i drugiego. A zatem nie można uwzględnić zarzutu niedopuszczalności.

3. Ocena co do istoty

113. W zarzucie tym France Télécom krytykuje rozumowanie Sądu zawarte w szczególności w pkt 323 i 324 zaskarżonego wyroku. Aby w pełni odpowiedzieć na ten zarzut, należy przedstawić rozumowanie przeprowadzone wcześniej przez Sąd, w pkt 199–241 zaskarżonego wyroku, w odpowiedzi na podniesione w pierwszej instancji zarzuty pierwszy i drugi.

114. Przede wszystkim stwierdzam, że przytoczenie przez France Télécom pkt 324

²⁸ — Zobacz w szczególności wyroki: z dnia 11 listopada 2004 r. w sprawach połączonych C-186/02 P i C-188/02 P Ramondin i in. przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. I-10653, pkt 60; z dnia 26 października 2006 r. w sprawie C-68/05 P Koninklijke Coöperatie Cosun przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. I-10367, pkt 96.

zaskarżonego wyroku w uzasadnieniu twierdzenia, zgodnie z którym Sąd uznał, że nie możliwe jest określenie korzyści w momencie ustanawiania systemu stanowiącego odstępstwo, wynika z błędnej interpretacji zaskarżonego wyroku.

115. W pkt 324 wspomnianego wyroku Sąd bowiem ograniczył się, w ramach odpowiedzi na argumentację skarżących w pierwszej instancji w zakresie przedawnienia, do oddalenia argumentu prawnego w tej kwestii. Nie można zatem wywieść z wyrwanej z kontekstu części rozumowania Sądu twierdzenia prawnego, które może być objęte kontrolą Trybunału w ramach rozpatrywania odwołania i dotyczącego problematyki odrębnej od tej, która była przedmiotem odpowiedzi Sądu.

116. W drugim rzędzie w odniesieniu do badania specyfiki systemu mającego zastosowanie wobec France Télécom, w tym rocznego charakteru podatku od działalności gospodarczej, a także istnienia korzyści związanej z okolicznościami zewnętrznymi dla szczególnego systemu opodatkowania, należy na wstępie stwierdzić, że nie naruszając w żaden sposób pojęcia pomocy państwa, Sąd poprawnie zastosował art. 87 WE. Sąd bowiem słusznie podjął wysiłki w celu ustalenia wszystkich skutków szczególnego modelu podatkowego mającego zastosowanie wobec France Télécom, w tym rocznego charakteru stwierdzonej korzyści.

117. Po szczegółowym przedstawieniu stosownego orzecznictwa w odniesieniu do

oceny istnienia pomocy państwa, a w szczególności istnienia korzyści przyznanej na rzecz France Télécom, Sąd zbadał, po pierwsze, czy Komisja mogła dokonać analizy szczególnego systemu opodatkowania niezależnie od opłaty ryczałtowej, po drugie, czy Komisja słusznie odmówiła dokonania wyrównania, a wreszcie zbadała zasadność istnienia różnicy w podatku.

118. A zatem w pkt 199–241 zaskarżonego wyroku Sąd w sposób szczegółowy i wyczerpujący odpowiedział na zarzuty dotyczące istnienia pomocy państwa w niniejszym przypadku. Fragmenty wspomnianego wyroku krytykowane przez France Télécom w zarzucie pierwszym stanowią wyłącznie powtórzenie rozumowania przedstawionego w ww. części zaskarżonego wyroku.

119. W związku ze wspomnianym rozumowaniem z pkt 323 zaskarżonego wyroku wynika, że „z rocznego charakteru podatku od działalności gospodarczej wynika, że istnienie korzyści po stronie France Télécom było w każdym roku uzależnione od tego, czy szczególny system opodatkowania prowadził do nałożenia na France Télécom podatku od działalności gospodarczej w wymiarze niższym od tego, którym byłaby obciążona na zasadach powszechnie obowiązujących. Należy stwierdzić, że kwestia ta była z kolei uzależniona od okoliczności niezwiązanych ze szczególnym systemem opodatkowania, a w szczególności od wysokości stawek podatkowych uchwalanych co roku przez jednostki samorządu terytorialnego, na których obszarze France Télécom posiadała zakłady”.

120. Krytyka przedstawiona przez France Télécom opiera się zatem na błędnej interpretacji zaskarżonego wyroku, ponieważ w przeciwieństwie do jej twierdzeń Sąd wcale nie uznał, że istnienie korzyści nie zależało od cech właściwych dla rozpatrywanego systemu.

121. Przeciwnie, analizując złożony charakter systemu podatkowego mającego zastosowanie do France Télécom, Sąd słusznie orzekł, że stwierdzenie istnienia pomocy w niniejszym przypadku opierało się na „okolicznościach niezwiązanych”, co do których Sąd wyraźnie określił w pkt 323 zaskarżonego wyroku, że odnoszą się one do poziomu stawek opodatkowania uchwalanych każdego roku przez jednostki samorządu lokalnego, na terytorium których France Télécom posiadała zakłady.

122. W tym względzie żaden element we fragmentach zaskarżonego wyroku krytykowanych przez France Télécom nie pozwala na stwierdzenie, że Sąd domniemywał istnienie korzyści o charakterze selektywnym na rzecz France Télécom i w ten sposób naruszył prawo.

123. Wreszcie w odniesieniu do przypisania środka wystarczy przypomnieć, że zgodnie z orzecznictwem, aby korzyści mogły być zakwalifikowane jako pomoc w rozumieniu art. 107 ust. 1 TFUE, konieczne jest, aby po pierwsze, zostały one przyznane bezpośrednio lub pośrednio z zasobów państwowych, oraz po drugie, aby można je było przypisać

państwu²⁹. Ponadto interwencja państwa lub z wykorzystaniem zasobów państwowych niekoniecznie musi być środkiem ustanowionym przez władzę centralną danego państwa. Jej autorem może być także władza niższego szczebla³⁰. Należy zatem stwierdzić, że biorąc pod uwagę ww. charakterystykę „okoliczności niezwiązanych” przedstawioną przez Sąd, ten element w żaden sposób nie pozbawia systemu podatkowego mającego zastosowanie do France Télécom charakteru państwowego.

124. Ponieważ France Télécom nie wykazała, aby Sąd dopuścił się jakiegokolwiek naruszenia prawa w zakresie zastosowania pojęcia pomocy państwa, należy oddalić zarzut pierwszy jako bezpodstawny.

VII — W przedmiocie zasady przedawnienia³¹

A — Żądania stron

125. W zarzucie czwartym France Télécom przypomina, że art. 15 rozporządzenia (WE) nr 659/1999 stanowi, że kompetencje Komisji w zakresie odzyskania pomocy podlegają

29 — Zobacz wyrok z dnia 15 lipca 2004 r. w sprawie C-345/02 *Pearle i in.*, Zb.Orz. s. I-7139, pkt 35 i przytoczone tam orzecznictwo.

30 — Zobacz *ex multis*, wyroki: z dnia 14 października 1987 r. w sprawie 248/84 *Niemcy przeciwko Komisji*, Rec. s. 4013, pkt 17; z dnia 6 września 2006 r. w sprawie C-88/03 *Portugalia przeciwko Komisji*, Zb.Orz. s. I-7115, pkt 55.

31 — Zarzut czwarty odwołania wniesionego przez France Télécom.

dziesięcioletniemu terminowi przedawnienia. Odwołująca się podnosi, że francuskie władze wyjaśniły w ramach postępowania administracyjnego, iż ewentualne zbyt niskie opodatkowanie przedsiębiorstwa w latach 1994–2002 nie może w żadnym razie być przedmiotem odzyskania, ponieważ system został ustanowiony ponad dziesięć lat temu. Tymczasem France Télécom twierdzi, że rozumowanie Sądu w tym zakresie nie jest wystarczająco uzasadnione, ponieważ w wyroku nie wyjaśniono, jaki wiążący akt prawny stanowił początek biegu przedawnienia. Tymczasem zdaniem France Télécom aktem tym jest bezwzględnie ustawa nr 90-568.

126. Komisja przypomina, że zasady przedawnienia w zakresie pomocy państwa dotyczą jej odzyskania. Tymczasem odzyskanie pomocy jest możliwe jedynie w przypadku, gdy jej kwotę można określić. W odniesieniu do spornych systemów podatkowych korzyść może być określona wyłącznie na podstawie rocznej. Początkiem biegu terminu przedawnienia uprawnienia do nakazania zwrotu pomocy nie może być zatem moment, w którym ten zwrot nie może być jeszcze nakazany.

127. Ze swej strony Republika Francuska w odpowiedzi na odwołanie wskazuje, że popiera cztery z pięciu zarzutów podniesionych przez France Télécom w odwołaniu. W odniesieniu do przedawnienia rząd francuski podnosi, że uzasadnienie zaskarżonego wyroku zawiera sprzeczności. Z jednej bowiem strony w pkt 324 tego wyroku Sąd orzekł, że

termin przedawnienia określony w art. 15 rozporządzenia nr 659/1999 rozpoczął bieg w 1994 r. Z drugiej strony w pkt 276 wspomnianego wyroku Sąd orzekł, że obowiązek zgłoszenia powinien być określony na moment przyjęcia ustawy nr 90-568.

B — W przedmiocie terminu przedawnienia

128. Należy przypomnieć, że na mocy art. 15 rozporządzenia nr 659/1999 kompetencje Komisji w zakresie odzyskania pomocy podlegają dziesięcioletniemu terminowi przedawnienia. Z ust. 2 wspomnianego artykułu wynika, że termin przedawnienia rozpoczyna bieg w dniu, w którym beneficjentowi bezprawnie przyznano pomoc.

129. Podkreślam na wstępie, że przedmiot przedawnienia ogranicza się do pomocy przyznanej bezprawnie, czyli do pomocy niezgłoszonej. W konsekwencji po upływie terminu przedawnienia pomoc przyznana bezprawnie staje się pomocą istniejącą.

130. Elementem decydującym w ramach wykładni terminu przedawnienia, o którym mowa w art. 15 rozporządzenia nr 659/1999, jest zatem pojęcie przyznania pomocy.

131. W tym względzie należy podkreślić, że określenie daty przyznania pomocy może zmieniać się w zależności od charakteru rozpatrywanej pomocy.

132. W przypadku bowiem systemu pomocowego, kiedy przyznanie pomocy zależy od wydania wiążących aktów prawnych, należy stwierdzić, że co do zasady pomoc jest przyznawana w momencie wydania takiego aktu.

133. Jednakże ze względu na różnorodność i złożoność modeli środków, które mogą stanowić pomoc państwa, zwłaszcza w dziedzinie podatków bezpośrednich, powyższe stwierdzenie nie wyczerpuje wachlarza możliwości, jakie Komisja może mieć do wykorzystania w ramach badania rozwiązań zgłoszonych lub niezgłoszonych.

134. A zatem w przypadku systemu wieloletniego polegającego na wpłatach lub okresowym przyznaniu korzyści, data przyjęcia aktu prawnego stanowiącego podstawę przyznania pomocy oraz data, w której beneficjentom rzeczywiście przyznawana jest korzyść (a nawet data, w której odczują oni jej konsekwencje, jak w przypadku zwolnienia podatkowego), mogą znacznie odbiegać od siebie w czasie.

135. W takim przypadku uważam, że pomoc podatkową należy uważać za przyznaną beneficjentowi dopiero w momencie, w którym

korzysta on z niej w sposób ostateczny pod względem prawnym w rozumieniu materialnym. Samo ostateczne skorzystanie ze środka, równoznaczne z powstaniem korzyści sensu stricto, posiada bowiem decydujące znaczenie dla obliczenia terminu przedawnienia.

136. W tym względzie uważam, że termin przedawnienia w odniesieniu do korzyści podatkowych ponownie rozpoczyna bieg w momencie każdego rzeczywistego przyznania korzyści, w danym przypadku raz na rok, który pokrywa się z datą wystąpienia sytuacji, na podstawie których został określony wymiar obciążenia podatkowego. W odniesieniu do podatku dochodowego, odpowiada to końcowi roku podatkowego, w którym zostały pobrane dochody objęte podstawą wspomnianego opodatkowania³².

137. Ponadto należy podnieść, że obliczenie terminu przedawnienia może zależeć od sposobu, w jaki jest określona korzyść, a w konsekwencji sama pomoc państwa. Obliczenie wspomnianego terminu będzie zatem stanowić pochodną stwierdzenia korzyści.

138. Tak wydaje się być w niniejszym przypadku, ponieważ stwierdzenia samego istnienia pomocy należy dokonywać nie tylko na podstawie prawa krajowego, ale także

32 — Jest oczywiste, że warunki stwierdzenia ostatecznego charakteru korzyści wynikającej z pomocy podatkowej państwa mogą różnić się w zależności od rozwiązań przyjętych w poszczególnych porządkach prawnych. Moim zdaniem takie szczegóły techniczne o charakterze podatkowym nie mogą mieć wpływu na obliczenie terminu przedawnienia.

w zależności od stawek mających zastosowanie w każdej gminie, w której są zlokalizowane składniki majątku France Télécom.

139. Jak już wyjaśniłem, uważam, że Sąd dokonał dokładnej analizy rocznego charakteru podatku od działalności gospodarczej i wynikających z powyższego konsekwencji.

140. W konsekwencji Sąd słusznie orzekł w pkt 324 zaskarżonego wyroku, że ze względu na roczny charakter podatku od działalności gospodarczej, rozpatrywana pomoc nie może być uznana za pomoc „przyznaną” przed 1994 r., ponieważ dopiero wtedy zostały wydane wiążące akty prawne, które po raz pierwszy pozwoliły na stwierdzenie istnienia różnicy w podatku.

141. Zatem co do zarzutu dotyczącego braku zidentyfikowania przez Sąd rozpatrywanych aktów uważam, że problem prawny został źle sformułowany. Z całościowej analizy systemu stanowiącego odstępstwo wynika bowiem, że ustanawia on podatek od działalności gospodarczej na poziomie krajowym, którego kwota jest określana za pośrednictwem średniej ważonej stawki krajowej wynikającej ze stawek uchwalonych w poprzednim roku przez wszystkie jednostki samorządu lokalnego.

142. Jak wynika z pkt 24 zaskarżonego wyroku, stawki stosowane do podstaw

opodatkowania są uchwalane co roku przez zgromadzenia uchwałodawcze jednostek samorządu lokalnego pobierających podatek. Aby móc obliczyć podatek od działalności gospodarczej, należy określić indywidualną stawkę na poziomie krajowym dla France Télécom. W związku z powyższym decyzje jednostek samorządu lokalnego określające indywidualną stawkę powinny być uznane za elementy, które należy uwzględnić do celów określenia „zdarzeń prawnych”, o których mowa w ustawie nr 90-568, gdyż są to zdarzenia prawne niezbędne dla oszacowania rzeczywistego ciężaru podatkowego France Télécom, a także ciężaru wynikającego z powszechnie obowiązujących zasad, a w konsekwencji dla urzeczywistnienia korzyści.

143. Ponadto zauważam, że krytykowany fragment zaskarżonego wyroku należy analizować w związku z pkt 323 zaskarżonego wyroku, w którym Sąd dokonuje podwójnego odesłania do pkt 202, a następnie do pkt 17 zaskarżonego wyroku, w którym wyjaśniono istotne przepisy code général des impôts. Należy bowiem uwzględnić różnicę pojęciową pomiędzy z jednej strony normą prawną, czyli ustawą nr 90-568, a z drugiej strony zdarzeniem prawnym, czyli średnią ważoną stawką krajową wynikającą ze stawek uchwalonych w roku poprzednim przez wszystkie jednostki samorządu lokalnego. Decyzje te nie dotyczą zasady ustanawiania podatku od działalności gospodarczej, który jest należny od France Télécom, ale przyczyniają się do określenia średniej krajowej poprzez ustalenie stawek indywidualnych, w oparciu o które będzie obliczana wspomniana średnia.

144. Poza tym podejście przyjęte przez Sąd potwierdzone jest sformułowaniem art. 15 rozporządzenia nr 659/1999, z którego wynika, że to kompetencje Komisji w zakresie

odzyskania pomocy podlegają terminowi przedawnienia. Tymczasem jeśli pomoc w efekcie nie została udzielona w rozumieniu przyznania rzeczywistego i skutecznego, Komisja nie będzie mogła żądać żadnego odzyskania. Ponadto nie może ona żądać żadnego odzyskania, jeśli nie jest nawet pewne, czy rozpatrywany środek stanowi pomoc państwa.

te aspekty stanowią dwie części niezbędnej analizy pojęcia pomocy państwa, nie można stwierdzić żadnej sprzeczności motywów.

147. W świetle powyższych rozważań należy oddalić czwarty zarzut odwołania.

145. Wreszcie co do argumentu rządu francuskiego dotyczącego sprzeczności motywów charakteryzującej rzekomo z jednej strony pkt 276, a z drugiej strony pkt 323 i 324 zaskarżonego wyroku wystarczy podnieść, że Sąd dokonał analizy systemu stanowiącego odstępstwo pod kątem, po pierwsze, obowiązku zgłoszenia, a po drugie, skutków normy podstawowej w odniesieniu do ustalenia korzyści dla beneficjentów danego środka.

VIII — W przedmiocie ogólnych zasad prawa³³

A — W przedmiocie zarzutu trzeciego dotyczącego naruszenia zasady uzasadnionych oczekiwań

146. A zatem rozumowanie Sądu zawarte w rzezonym pkt 276 stanowi część odpowiedzi na argumenty dotyczące zasady uzasadnionych oczekiwań omawianej w ramach zarzutu trzeciego podniesionego w postępowaniu w pierwszej instancji. Sąd słusznie przypomniał obowiązek zgłoszenia, który ciąży na mocy art. 87 WE na państwie członkowskim pragnącym ustanowić system podatkowy stanowiący odstępstwo, taki jak rozpatrywany w niniejszym przypadku. Sąd natomiast wypowiada się na temat skutków wspomnianej normy, w szczególności w pkt 323 i 324 zaskarżonego wyroku, dotyczących rocznego charakteru podatku od działalności gospodarczej. Ponieważ obydwa

1. Żądania stron

148. Jakkolwiek France Télécom dzieli swój trzeci zarzut dotyczący naruszenia zasady uzasadnionych oczekiwań na trzy części, proponuję zbadać je wspólnie, z uwzględnieniem ich wspólnego celu.

³³ — Zarzuty trzeci i piąty odwołania wniesionego przez France Télécom.

149. Pierwsza część zarzutu trzeciego dotyczy naruszenia prawa, którego Sąd dopuścił się w odniesieniu do okoliczności umożliwiających powołanie się na zasadę uzasadnionych oczekiwań.

150. Po pierwsze, France Télécom twierdzi, że Sąd ograniczył możliwość powołania się na zasadę uzasadnionych oczekiwań do przypadków, w których pomoc została zgłoszona. Jednakże z zaskarżonego wyroku można wywieść, że Sąd mógłby orzec odmiennie, gdyby uzasadniały to wyjątkowe okoliczności. Takie okoliczności wystąpiły w niniejszym przypadku.

151. Po drugie, France Télécom podnosi, że uzasadnienie zaskarżonego wyroku Sądu zawiera sprzeczności i opiera się na błędnym domniemaniu, że każde odstępstwo podatkowe stanowi korzyść. W niniejszym przypadku wyjątkowe okoliczności przytoczone przez przedsiębiorstwo w celu powołania się na zasadę uzasadnionych oczekiwań dotyczyły faktu, że istnienie korzyści nie może być zidentyfikowane *ex ante*, ale wyłącznie *ex post*, w zależności od zmiany okoliczności zewnętrznych szczególnego systemu opodatkowania.

152. Po trzecie, France Télécom podnosi, że Sąd nie określił ani aktu prawnego, który powinien być przedmiotem zgłoszenia, ani momentu, w którym zgłoszenie powinno być dokonane. Gdyby bowiem korzyść odpowiadała różnicy w podatku ustalonej każdego roku pod koniec roku obrachunkowego, niemożliwe byłoby zidentyfikowanie

obowiązku uprzedniego zgłoszenia spornego systemu.

153. W ramach drugiej części zarzutu trzeciego France Télécom zarzuca Sądowi, że dokonał błędnej wykładni skutków prawnych wynikających z decyzji dotyczącej La Poste³⁴. A zatem Sąd nie zastosował zasady uzasadnionych oczekiwań, stwierdzając, że Komisja nie zajęła stanowiska na temat systemu stanowiącego odstępstwo mającego zastosowanie od 1994 r. Tymczasem zdaniem France Télécom decyzja Komisji dotycząca La Poste stanowiła akt pozytywny, który może wyrzucić skutki prawne i doprowadzić do powstania uzasadnionych oczekiwań co do zgodności spornego systemu w świetle zasad w zakresie pomocy państwa.

2. Ocena

a) Uwagi ogólne

154. Należy przypomnieć, że badanie przez Komisję rozpatrywanego systemu znajduje swe źródło w skardze osoby trzeciej, czyli

34 — Decyzja z dnia 8 lutego 1995 r., Dz.U. C 262, s. 11.

Association des collectivités territoriales pour le retour de la taxe professionnelle de France Télécom et de La Poste dans le droit commun.

155. Tymczasem obowiązek zgłoszenia stanowi kamień węgielny modelu kontroli ex ante pomocy państwa ustanowionego w praktyce. W ramach tego systemu na państwa członkowskie nakłada się, po pierwsze, obowiązek zgłoszenia każdego środka mogącego wchodzić w zakres stosowania art. 87 WE, jeżeli może on stanowić nową pomoc państwa, a po drugie, obowiązek zwany „standstill”, ustanowiony w art. 88 ust. 3 WE. Wspomniany system przynajmniej gwarantuje proceduralne i materialne zarówno państwom członkowskim, jak i hipotetycznym beneficjentom³⁵.

156. W przypadku naruszenia zasady uprzedniego zgłoszenia państwa członkowskie są zobowiązane do poniesienia jego konsekwencji zarówno w odniesieniu do klasyfikacji rozpatrywanego środka jako pomocy przyznanej bezprawnie, jak i w odniesieniu do możliwości powołania się na ogólne zasady prawa.

157. Ponadto ponieważ France Télécom podnosi, że w dniu wejścia w życie systemu stanowiącego odstępstwo określenie, czy system ten doprowadzi do powstania korzyści mogącej stanowić pomoc państwa, nie było

możliwe, należy podkreślić, że ani szczególnie złożoność rozpatrywanego systemu, ani okresowy charakter środka mogącego stanowić pomoc państwa, nie mogą zwolnić państwa członkowskiego z obowiązku zgłoszenia. Przeciwnie, to właśnie w ramach postępowania wyjaśniającego wszczętego przez Komisję wysiłki podjęte w ramach lojalnej współpracy państwa członkowskiego i Komisji mogą doprowadzić do stworzenia rozwiązań dostosowanych do szczególnych cech danych przepisów.

158. Państwo członkowskie, które składa wnioski o umożliwienie przyznania pomocy stanowiącej odstępstwo od postanowień traktatu, jest bowiem zobowiązane do współpracy z Komisją. Współpraca ma tym większe znaczenie w przypadku państwa członkowskiego, które nie zgłosiło systemu pomocy Komisji, z naruszeniem art. 88 ust. 3 WE³⁶.

159. Poza tym należy przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem zasada ochrony uzasadnionych oczekiwań wpisuje się w podstawowe zasady Unii³⁷.

160. Z orzecznictwa wynika także, że uprawnienia do powoływania się na uzasadnione oczekiwania uzależnione są od tego, czy administracja Unii udzieliła dokładnych zapewnień wzbudzających u podmiotu, do

35 — Zobacz wyrok z dnia 9 czerwca 2011 r. w sprawach połączonych od C-465/09 P do C-470/09 P Diputación Foral de Vizcaya i in. przeciwko Komisji, pkt 93 i przytoczone tam orzecznictwo.

36 — Wyżej wymieniony wyrok w sprawie Diputación Foral de Vizcaya i in. przeciwko Komisji, pkt 152.

37 — Zobacz w szczególności wyrok z dnia 5 maja 1981 r. w sprawie 112/80 Dürbeck, Rec. s. 1095, pkt 48.

którego są skierowane, uzasadnione oczekiwania; udzielone zapewnienia muszą ponadto być zgodne z mającymi zastosowanie przepisami³⁸.

161. Państwo członkowskie, którego władze przyznały pomoc z naruszeniem zasad proceduralnych przewidzianych w art. 88 WE, nie może powoływać się na uzasadnione oczekiwania beneficjentów, aby zwolnić się z obowiązku podjęcia środków koniecznych do wykonania decyzji Komisji nakazującej mu odzyskanie pomocy³⁹.

162. Trybunał orzekł, że jest tak tym bardziej w przypadku państwa członkowskiego, które powołuje się na uzasadnione oczekiwania po swojej stronie, podczas gdy nie przestrzegało ono obowiązku zgłoszenia⁴⁰.

163. Poza tym zgodnie z utrwalonym orzecznictwem nie można wykluczyć możliwości powołania się przez beneficjenta bezprawnej pomocy na nadzwyczajne okoliczności, które w sposób zasadny mogły stanowić podstawę jego oczekiwań, że pomoc jest zgodna z prawem, oraz wobec tego sprzeciwienia się przez

niego jej zwrotowi. W takim przypadku zadaniem sądu krajowego, do którego ewentualnie się zwrócono, jest dokonanie oceny okoliczności danego przypadku⁴¹.

164. Wreszcie pragnę zauważyć, że zwrot pomocy państwa o charakterze podatkowym może doprowadzić do wpłaty przez podatnika na rzecz państwa sum odpowiadających opodatkowaniu, któremu nie podlegał. Chodzi zatem o zwrot, który podważa podstawowe prawo ustanowione w art. 17 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej (zwanej dalej „kartą praw podstawowych”)⁴² dotyczące własności, a także art. 1 pierwszego protokołu dodatkowego do europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności⁴³, dotyczącego prawa do poszanowania własności.

b) W przedmiocie zaskarżonego wyroku

165. W pkt 259 i 262 zaskarżonego wyroku, słusznie przypomniawszy zasady rządzące możliwością powołania się na zasadę ochrony

38 — Wyroki: z dnia 25 marca 2010 r. w sprawie C-414/08 P *Sviluppo Italia Basilicata* przeciwko Komisji, pkt 107; z dnia 24 marca 2011 r. w sprawie C-369/09 P *ISD Polska* i in. przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. I-2011, pkt 123 i przytoczone tam orzecznictwo.

39 — Wyżej wymieniony wyrok w sprawie Diputación Foral de Vizcaya i in. przeciwko Komisji, pkt 150.

40 — Wyżej wymieniony wyrok w sprawie Diputación Foral de Vizcaya i in. przeciwko Komisji, pkt 151.

41 — Wyrok z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie C-372/97 *Włochy* przeciwko Komisji, Rec. s. I-3679, pkt 111 i przytoczone tam orzecznictwo.

42 — Dz.U. 2010, C 83, s. 389.

43 — Podpisana w Rzymie w dniu 4 listopada 1950 r. (dalej zwana „EKPC”).

uzasadnionych oczekiwań⁴⁴, Sąd orzekł, że na mocy art. 14 rozporządzenia nr 659/1999 na ochronę uzasadnionych oczekiwań beneficjenta pomocy można się powołać⁴⁵, pod warunkiem że otrzymał on wystarczająco dokładne zapewnienia, wynikające z działania podjętego przez Komisję, które pozwalają mu sądzić, że środek nie stanowi pomocy państwa w rozumieniu art. 87 ust. 1 WE.

166. Sąd słusznie orzekł, że w przypadku niezajęcia wyraźnego stanowiska przez Komisję w sprawie środka, który jej zgłoszono, milczenie ze strony instytucji nie może – w oparciu o zasadę ochrony uzasadnionych oczekiwań przedsiębiorstwa będącego beneficjentem pomocy państwa – stanowić przeszkody w jej odzyskaniu⁴⁶. Słusznie jednak uznał możliwość uwzględnienia wyjątkowych okoliczności.

167. W tym względzie wystarczy stwierdzić, że Sądowi nie można zarzucić żadnego błędu w zakresie identyfikacji wspomnianych okoliczności, ponieważ zbadał on w sposób wyczerpujący w pkt 263–268 zaskarżonego

wyroku wszystkie przytoczone przed nim argumenty mogące stanowić takie okoliczności.

168. Wśród wyjątkowych okoliczności znajdowało się badanie przez Komisję art. 21 ustawy nr 90-568, po przeprowadzeniu którego Komisja stwierdziła w decyzji dotyczącej La Poste, że obniżenie podstaw opodatkowania mającego zastosowanie do La Poste nie stanowi pomocy państwa.

169. W odniesieniu do milczenia Komisji w decyzji w sprawie La Poste i konsekwencji prawnych wynikających z niego dla badania systemu mającego zastosowanie do France Télécom, wystarczy przypomnieć, że z prewencyjnego systemu kontroli w zakresie pomocy państwa przeprowadzanej przez Komisję, a zwłaszcza zakazu wprowadzania w życie nowej pomocy przed wydaniem ostatecznej decyzji wynika, że istnienie decyzji Komisji w przedmiocie zgodności z prawem takiej pomocy nie ulega wątpliwości. Jest tak tym bardziej w sytuacji takiej jak w niniejszym przypadku, w której pomoc nie została zgłoszona Komisji na podstawie art. 88 ust. 3 WE, ponieważ zagraża to pewności prawa, jaką ma gwarantować to postanowienie.

170. W konsekwencji Sąd słusznie stwierdził, że żaden argument podniesiony przez France Télécom nie może być uznany za wyraz decyzji Komisji. A fortiori zezwolenie na

44 — Zobacz wyrok Trybunału z dnia 11 marca 1987 r. w sprawie 265/85 Van den Bergh en Jurgens i Van Dijk Food Products (Lopik) przeciwko EWG, Rec. s. 1155, pkt 44; wyrok Sądu z dnia 21 lipca 1998 r. w sprawach połączonych T-66/96 i T-221/97 Mellett przeciwko Trybunałowi Sprawiedliwości, RecFP s. I-A-449 i II-1305, pkt 104 i przytoczone tam orzecznictwo.

45 — Wyrok z dnia 20 września 1990 r. w sprawie C-5/89 Komisja przeciwko Niemcom, Rec. s. I-3437 pkt 16.

46 — Zobacz podobnie wyrok Trybunału z dnia 11 listopada 2004 r. w sprawach połączonych C-183/02 P i C-187/02 P Demesa i Territorio Histórico de Álava przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. I-10609, pkt 44.

rozpatrywany system podatkowy nie może być wywiedzione z milczenia Komisji.

171. W odniesieniu do argumentu podniesionego przez France Télécom w pkt 99 odwołania, zgodnie z którym Sąd orzekł, że niemożliwie było w dniu ustanowienia rozpatrywanego systemu określenie, czy tenże będzie stanowił pomoc państwa, wystarczy zaznaczyć, że argument ten już został rozpatrzony w ramach rozważań dotyczących pierwszego zarzutu niniejszego odwołania.

172. Wobec powyższego zarzut trzeci należy oddalić jako bezzasadny.

B — W przedmiocie zarzutu piątego dotyczącego naruszenia zasady pewności prawa

1. Żądania stron

173. Pierwsza część zarzutu piątego dotyczy braku uzasadnienia zaskarżonego wyroku i naruszenia prawa ze względu na niemożliwość ustalenia kwoty podlegającej odzyskaniu.

174. France Télécom podnosi, że Sąd nie odpowiedział na argument, zgodnie z którym, biorąc pod uwagę okoliczności niniejszego przypadku, obowiązek odzyskania narusza zasadę pewności prawa.

175. Druga część dotyczy zarzucanego naruszenia prawa w zakresie oceny metod oszacowania kwoty pomocy. France Télécom bowiem podnosi, że Sąd naruszył prawo, orzekając, że Komisja słusznie ustanowiła przedział na podstawie przybliżonych danych dostarczonych przez władze francuskie w ramach formalnego postępowania wyjaśniającego oraz że w konsekwencji nie można stwierdzić naruszenia zasady pewności prawa. Zdaniem France Télécom zaskarżony wyrok nie został w tym zakresie uzasadniony.

176. France Télécom podnosi, że rozpatrywane oszacowanie nie zostało przekazane przez władze francuskie w celu określenia rzeczywistego zakresu różnicy w podatku w latach 1994–2002. To oszacowanie zostało przedstawione w celu wykazania, że ewentualne zbyt niskie opodatkowanie przedsiębiorstwa zostało w zupełności wyrównane poprzez opodatkowanie zbyt wysokim podatkiem w pierwszych latach obowiązywania systemu podatkowego stanowiącego odstępstwo, przewidzianego w ustawie nr 90-568. W takich okolicznościach France Télécom twierdzi, że przybliżone oszacowanie nie mogło doprowadzić do określenia poziomu opodatkowania przedsiębiorstwa, w przypadku gdyby podlegało ono powszechnie obowiązującym zasadom, oraz że w związku z tym

Komisja powinna była zrezygnować z nakazywania odzyskania pomocy.

również całość przepisów prawa regulującego daną dziedzinę⁴⁷.

177. W konsekwencji zdaniem France Télécom Sąd błędnie, i nie uzasadniając zaskarżonego wyroku w tym zakresie, przyjął, że Komisja mogła oprzeć się na niepewnym i przybliżonym oszacowaniu w celu skwantyfikowania korzyści, którą mogło osiągnąć przedsiębiorstwo.

179. W tym względzie wystarczy stwierdzić, że w pkt 296–300 zaskarżonego wyroku Sąd, po słusznym przytoczeniu orzecznictwa mającego zastosowanie w dziedzinie odzyskania pomocy państwa, w pkt 301–305 rzeczonego wyroku zastosował wspomniane orzecznictwo w niniejszym przypadku, nie uchybiając obowiązkowi uzasadnienia orzeczenia.

2. Ocena

180. Ponadto należy podkreślić, że sytuacja France Télécom już doprowadziła do wydania wyroku Trybunału⁴⁸, w którym Republika Francuska została skazana nie tylko za nieodzyskanie pomocy uznanej za bezprawnie przyznaną, ale także za uchybienie obowiązkowi lojalnej współpracy na podstawie art. 10 WE.

178. Z utrwalonego orzecznictwa wynika, że obowiązek uzasadnienia, jakiego wymaga art. 253 WE, powinien być dostosowany do charakteru aktu i przedstawiać w sposób jasny i jednoznaczny rozumowanie instytucji, która wydała akt, pozwalając zainteresowanym poznać podstawy podjętej decyzji, a właściwemu sądowi dokonać jej kontroli. Nie ma wymogu, by uzasadnienie wyszczególniało wszystkie istotne elementy faktyczne i prawne, ponieważ ocena, czy uzasadnienie aktu spełnia wymogi art. 253 WE, winna opierać się nie tylko na jego brzmieniu, ale także uwzględniać okoliczności jego wydania, jak

181. W tym wyroku Trybunał orzekł, że żaden przepis prawa wspólnotowego nie wymaga od Komisji, aby przy nakazywaniu odzyskania pomocy uznanej za niezgodną ze wspólnym rynkiem określała dokładną kwotę, która ma zostać odzyskana. Wystarczy, aby decyzja Komisji zawierała wskazówki

⁴⁷ — Zobacz w szczególności wyroki: z dnia 2 kwietnia 1998 r. w sprawie C-367/95 P Komisja przeciwko Sytraval i Brink's France, Rec. s. I-1719, pkt 63 i przytoczone tam orzecznictwo; z dnia 10 lipca 2008 r. w sprawie C-413/06 P Bertelsmann i Sony Corporation of America/Impala, Zb.Orz. s. I-4951, pkt 166 i przytoczone tam orzecznictwo.

⁴⁸ — Wyżej wymieniony wyrok w sprawie Komisja przeciwko Francji.

pozwalające jej adresatowi na samodzielne określenie tej kwoty, bez nadmiernych trudności⁴⁹.

182. W związku z powyższym Sąd słusznie potwierdził zgodność z prawem spornej decyzji w zakresie, w jakim ogranicza się ona do wskazania przedziału dotyczącego kwoty podlegającej odzyskaniu, z poszanowaniem zasady pewności prawa.

183. W konsekwencji zarzut piąty należy oddalić jako bezzasadny.

IX — Uwagi uzupełniające w przedmiocie statusu beneficjenta w kontekście zwrotu pomocy przyznanej bezprawnie na gruncie prawa Unii

184. Przed przedstawieniem wniosku pragnę podkreślić, że poniższe rozważania nie podważają słuszności analizy zawartej w zaskarżonym wyroku, ponieważ proponuję potwierdzenie zgodności z prawem wykładni dokonanej przez Sąd.

185. Z utrwalonego orzecznictwa wynika, że uchylenie pomocy przyznanej bezprawnie poprzez nakazanie jej odzyskania

49 — Zobacz w szczególności wyroki: z dnia 12 października 2000 r. w sprawie C-480/98 Hiszpania przeciwko Komisji, Rec. s. I-8717, pkt 25; z dnia 12 maja 2005 r. w sprawie C-415/03 Komisja przeciwko Grecji, Zb.Orz. s. I-3875, pkt 39.

stanowi logiczną konsekwencję stwierdzenia jej niezgodności z prawem⁵⁰. W konsekwencji państwo członkowskie, do którego została skierowana decyzja nakazująca odzyskanie bezprawnie przyznanej pomocy, jest zgodnie z art. 249 WE zobowiązane do przyjęcia wszelkich środków niezbędnych do zapewnienia wykonania takiej decyzji⁵¹. Poza tym zgodnie z utrwalonym orzecznictwem nałożenie na państwo członkowskie obowiązku wycofania pomocy uznanej przez Komisję za niezgodną ze wspólnym rynkiem służy również przywróceniu stanu pierwotnego na rynku unijnym⁵².

186. Ponieważ w niniejszym przypadku decyzja Komisji stwierdzająca, że pomoc państwa przyznano bezprawnie, i nakazująca jej odzyskanie jest potwierdzona wyrokiem Trybunału, należy rozważyć środki prawne, z których mogą skorzystać ewentualni beneficjenci pomocy rozpatrywanej na tym etapie.

187. Moim zdaniem w przypadku France Télécom główna trudność polega na spoczywającym na niej obowiązku zwrotu o charakterze potencjalnym, biorąc pod uwagę, że

50 — Zobacz w szczególności wyroki: z dnia 10 czerwca 1993 r. w sprawie C-183/91 Komisja przeciwko Grecji, Rec. s. I-3131, pkt 16; z dnia 27 czerwca 2000 r. w sprawie C-404/97 Komisja przeciwko Portugalii, Rec. s. I-4897, pkt 38; z dnia 22 grudnia 2010 r. w sprawie C-507/08 Komisja przeciwko Słowacji, Zb.Orz. s. I-13489, pkt 42.

51 — Zobacz wyroki: z dnia 12 grudnia 2002 r. w sprawie C-209/00 Komisja przeciwko Niemcom, Rec. s. I-11695, pkt 31; z dnia 26 czerwca 2003 r. w sprawie C-404/00 Komisja przeciwko Hiszpanii, Rec. s. I-6695, pkt 21; ww. wyrok w sprawie Komisja przeciwko Francji, pkt 42. Państwo członkowskie powinno uzyskać rzeczywisty zwrot należnych sum (zob. ww. wyrok w sprawie Komisja przeciwko Grecji, pkt 44).

52 — Wyroki: z dnia 4 kwietnia 1995 r. w sprawie C-350/93 Komisja przeciwko Włochom, Rec. s. I-699, pkt 21; z dnia 17 czerwca 1999 r. w sprawie C-75/97 Belgia przeciwko Komisji, Rec. s. I-3671, pkt 64.

sporna decyzja jest oparta na dosyć zmiennym oszacowaniu, a nie na symulowanym opodatkowaniu w oparciu o wsteczne zastosowanie podatku od działalności gospodarczej poprzez odniesienie do podstaw opodatkowania mających zastosowanie wobec France Télécom⁵³.

188. Państwo członkowskie, które jest zobowiązane do odzyskania bezprawnie przyznanej pomocy, ma swobodę wyboru środków wykonania tego obowiązku, o ile wybrane środki nie naruszają zakresu i skuteczności prawa Unii⁵⁴.

189. Jest oczywiste, że pojęcie prawa Unii obejmuje prawa podstawowe przyznane jednostkom przez kartę praw podstawowych. Z powyższego wynika, że istnienie bezwzględnego obowiązku odzyskania pomocy przez państwo członkowskie nie może naruszać praw podstawowych osób, które mogły skorzystać ze środków przyznanych przez władze krajowe z naruszeniem traktatu.

190. W tym względzie zauważam, że odzyskanie pomocy państwa wymaga, by beneficjent zwrócił korzyść, którą osiągnął dzięki przyznanej pomocy. Chodzi zatem o przekazanie aktywów beneficjenta na rzecz państwa

członkowskiego⁵⁵. Taki akt, o ile beneficjent nie akceptuje go dobrowolnie, może prowadzić tylko do wniesienia skargi do sądu, który wyda orzeczenie po przeprowadzeniu rzetelnego postępowania przeciwko danemu beneficjentowi.

191. W konsekwencji, o ile w grę wchodzi prawa zagwarantowane przez kartę praw podstawowych takie jak ochrona własności⁵⁶, bezwarunkowy obowiązek odzyskania ciążyący na państwie członkowskim nie może prowadzić automatycznie do powstania odpowiadającego mu obowiązku zwrotu pomocy przez jednostki.

192. Przeciwnie, moim zdaniem jest niepodważalne, że powinna istnieć możliwość podważenia przez beneficjenta obowiązku zwrotu w ramach rzetelnego postępowania przed sądem, a beneficjent powinien mieć możliwość skorzystania ze wszystkich gwarancji proceduralnych i materialnych wynikających z karty praw podstawowych i EKPC⁵⁷.

53 — Należy dodać, że problematyka obliczania zakresu obowiązku zwrotu stanowi okoliczność faktyczną, która nie jest objęta zakresem kompetencji Trybunału w ramach postępowania odwoławczego.

54 — Wyroki: z dnia 20 maja 2010 r. w sprawie C-210/09 Scott i Kimberly Clark, Zb.Orz. s. I-4613, pkt 21; ww. wyrok Komisja przeciwko Słowacji, pkt 51.

55 — Ten aspekt jest szczególnie widoczny w przypadku odzyskania pomocy podatkowej, ponieważ na beneficjencie ciąży obowiązek przekazania aktywów odpowiadających korzyści, jaką osiągnął ze względu na opodatkowanie niższym podatkiem.

56 — Zobacz art. 17 karty praw podstawowych, a także art. 1 pierwszego protokołu dodatkowego do EKPC.

57 — Artykuł 47 karty praw podstawowych, zatytułowany „Prawo do skutecznego środka prawnego i dostępu do bezstronnego sądu”, jest zainspirowany art. 6 ust. 1 EKPC, który przewiduje, że „[k]ażdy ma prawo do sprawiedliwego i publicznego rozpatrzenia jego sprawy w rozsądnym terminie przez niezawisły i bezstronny sąd ustanowiony ustawą przy rozstrzygnięciu o jego prawach i obowiązkach o charakterze cywilnym albo o zasadności każdego oskarżenia w wytoczonej przeciwko niemu sprawie karnej”.

193. Jest oczywiste, że beneficjent nie ma prawa podważania samego istnienia pomocy państwa lub faktu jej bezprawnego przyznania. Jednakże w sytuacji gdy ważność spornej decyzji także została potwierdzona wyrokiem Sądu, beneficjent jest moim zdaniem uprawniony do podważenia ciężącego na nim obowiązku zwrotu, a także zakresu tego obowiązku⁵⁸.

194. Stwierdzenia te należy odróżnić od orzecznictwa, które przyznaje beneficjentom możliwość powołania się przed sądem krajowym na wyjątkową okoliczność, która może tłumaczyć uzasadnione oczekiwania co do zgodności z prawem przyznania pomocy, gdyż takie oczekiwania stoją na przeszkodzie nakazaniu przez Komisję odzyskania danej pomocy na podstawie art. 14 ust. 1 rozporządzenia nr 659/1999⁵⁹.

195. Postępowanie administracyjne przewidziane w art. 88 WE prowadzi bowiem do wydania przez Komisję decyzji skierowanej do danego państwa członkowskiego.

58 — Przypominam, że zgodnie z art. 14 ust. 3 rozporządzenia nr 659/1999 odzyskanie bezprawnie przyznanej pomocy nakazane przez Komisję przeprowadzane jest bezzwłocznie i zgodnie z procedurami przewidzianymi w prawie krajowym zainteresowanego państwa członkowskiego, pod warunkiem że przewidują one bezzwłoczne i skuteczne wykonanie rzeczony decyzji.

59 — Wyżej wymieniony wyrok w sprawie Komisja przeciwko Włochom, pkt 111 i przytoczone tam orzecznictwo. Zobacz także wyrok z dnia 7 marca 2002 r. w sprawie C-310/99 Włochy przeciwko Komisji, Rec. s. I-2289, pkt 103.

Przedsiębiorstwo będące beneficjentem nie jest ani stroną postępowania, ani adresatem decyzji Komisji, nawet jeśli może ono złożyć skargę o stwierdzenie nieważności tej decyzji⁶⁰. Trybunał potwierdził także, że zainteresowani⁶¹, z wyjątkiem państwa członkowskiego, które przyznało pomoc, nie dysponują w ramach postępowań kontrolnych w sprawie pomocy państwa prawem wglądu do dokumentów zgromadzonych w aktach postępowań administracyjnych Komisji⁶².

196. W konsekwencji zaskarżony wyrok nie może przeszkodzić beneficjentowi w podważeniu przed sądami krajowymi sum podlegających zwrotowi lub nawet istnienia ciężącego na nim obowiązku zwrotu. W takim przypadku zadaniem sądu krajowego, do którego ewentualnie zwrócono się o rozstrzygnięcie sporu, jest dokonanie oceny okoliczności danego przypadku, w razie potrzeby po skierowaniu do Trybunału pytań prejudycjalnych w zakresie wykładni.

60 — Jak wynika z orzecznictwa, zainteresowani inni niż państwo członkowskie odpowiedzialne za przyznanie pomocy nie mogą żądać przeprowadzenia kontradyktoryjnej debaty z Komisją, do której ma prawo państwo. Zobacz ww. wyrok Trybunału w sprawie Komisja przeciwko Sytraval i Brink's France, pkt 59; wyrok Trybunału z dnia 24 września 2002 r. w sprawach połączonych C-74/00 P i C-75/00 P Falck i Acciaierie di Bolzano przeciwko Komisji, Rec. s. I-7869, pkt 82; wyrok Sądu z dnia 1 lipca 2010 r. w sprawie T-62/08 ThyssenKrupp Acciai Speciali Terni przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-3229, pkt 162. Dodaje, że zdolność do podważenia decyzji Komisji przed Sądem, która może być przyznana beneficjentowi, nie oznacza, że wspomniany beneficjent jest adresatem takiej decyzji.

61 — Zgodnie z art. 1 rozporządzenia nr 659/1999 beneficjent pomocy należy do kategorii „zainteresowanych osób” mogących, zgodnie z art. 6. ust. 1 tego rozporządzenia, przedstawić, po wszczęciu formalnego postępowania wyjaśniającego, uwagi w wyznaczonym terminie, który zwykle nie przekracza miesiąca.

62 — Zobacz wyrok z dnia 29 czerwca 2010 r. w sprawie C-139/07 P Komisja przeciwko Technische Glaswerke Ilmenau, Zb.Orz. s. I-5885.

X — Wnioski

197. Podsumowując, proponuję Trybunałowi, aby:

- oddalił odwołanie France Télécom SA;
- obciążył France Télécom SA kosztami postępowania;
- obciążył Republikę Francuską jej własnymi kosztami.